

Facultat de Ciències Humanes i Socials

**MÀSTER UNIVERSITARI: Professorat d'Educació
Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació
Professional i Ensenyança d'Idiomes**

Assignatura: Treball final de màster (SAP 319)

**La Història Moderna a través de la
Pissarra Digital Interactiva**

Autora: Tània Blázquez Ebrí

Tutora: Carmen María Fernández Nadal

La Història Moderna a través de la Pissarra Digital Interactiva és un treball que respon a la modalitat de materials didàctics d'innovacions educatives. L'objectiu principal d'aquest treball és demostrar que la Pissarra Digital Interactiva (PDI) és un útil que pot millorar la docència en les aules, ja que amb ella es poden realitzar tota una sèrie d'activitats totalment diferents de les actuals on els alumnes seran els protagonistes principals, ells sols seran els que es forjaran els seus coneixements, encara que com a guia tindran al professor.

Per a poder demostrar açò, el que s'ha realitzat en aquest treball és una aportació de quatre projectes per a treballar amb la PDI la Història Moderna. Però, a més a més d'aquesta aportació també ha sigut realitzat un anàlisi dels recursos existents, és a dir, d'aquells treballs que es poden trobar a la xarxa.

Els principals resultats després de realitzar l'anàlisi van ser que hi ha un gran nombre de projecte per a treballar amb l'educació primària, mentre que en educació secundària aquests són molt més escassos. Si els recursos de secundària són quasi inexistents, ja no diguem els destinats per a treballar la Història Moderna. Aquesta falta de treballs especialment en Història Moderna va ser la causant de què és plantejarà aquest objectiu i de què hagen segut realitzats aquests quatre projectes.

Les conclusions a les quals es van arribar és que la PDI és una ferramenta que cada volta esta ocupant més centres docents, on no sempre se la valora i tampoc es tenen en compte els avantatges que pot dur en l'educació, però que ha de ser una eina que s'ha d'utilitzar i no quedar-se com una peça més de decoració de les aules. Llavors, aquesta realització de projectes pretén aportar recursos docents en l'àmbit de secundària per a la Història Moderna i, poder així, demostrar als docents de secundària que amb la PDI es pot treballar qualsevol aspecte.

ÍNDIX

1. Introducció.....	1
2. La Pissarra Digital Interactiva en l'educació.....	4
2.1. La nova ferramenta: la PDI.....	5
2.2. Els nous rols i l'aprenentatge col·laboratiu.....	7
2.3. Reflexió.....	11
3. Els recursos que ens ofereix la xarxa.....	13
3.1. Tipus de recursos i autors.....	15
3.2. Valoració.....	21
4. Projectes d'Història Moderna per a la PDI.....	22
4.1. Projecte 1: Els Regnes Peninsulars.....	25
4.2. Projecte 2: Els descobriments.....	30
4.3. Projecte 3: Les reines de la Monarquia Hispànica (1474- 1700).....	34
4.4. Projecte 4: Les Germanies.....	38
4.5. Resolució.....	41
5. Conclusió.....	43
6. Bibliografia i webgrafia.....	46
7. Annex.....	51

AGRAÏMENTS

La realització d'aquest treball no haguera estat possible sense el recolzament de moltes persones que han estat al meu voltant, donant suport i ànims, però sobretot interessant-se com anava la feina.

En primer lloc, m'agradaria donar les gràcies a Carmen Maria Fernández Nadal, la meua tutora en aquest treball. Ha estat molt el recolzament que m'ha donat en la realització del treball, no ha segut una tasca fàcil i ens hem trobat amb grans obstacles, però sempre ha estat en tot moment motivant-me i pendent de com anava la tasca. Sense ella res haguera segut possible, així com també tampoc haguera segut possible sense la seua paciència i atenció.

En segon lloc, donar les gràcies a Julio Pacheco Aparicio. Ell és el que em va introduir en el món de la PDI, i puc assegurar que les seues classes i l'ímpetu que li posava en demostrar les grans capacitats que tenia aquesta pissarra, són les causes principals que em van portar a decidir la realització d'aquest treball i descobrir cada dia més sobre la pissarra digital. Tampoc oblidaré mai els consells i l'aportació d'informació en cada moment que ho he necessitat durant la realització. Moltíssimes gràcies Julio!

I, per últim, un especial reconeixement a la meua família. Els quals sempre han estat ahí, donant-me suport, ajudant-me en el que feia falta, portant-me allí on era necessari,... Sense vosaltres no haguera realitzat aquest Màster, ni molt menys aquest treball. Sou un gran pilar en la meua vida.

Moltíssimes gràcies a tots!

1. INTRODUCCIÓ

La societat de hui en dia, i sobretot els joves, evolucionen a una velocitat molt elevada, per tant, l'educació no s'ha de quedar endarrerida. Tots els joves de la nostra societat saben com van els ordinadors, les tablets, els mòbils d'última generació, ... són individus formats en les noves tecnologies. Aquests joves formen part del col·lectiu conegut com a “nadius digitals”. Aquests són *“los estudiantes, menores de 30 años, que han crecido con la tecnología y, por lo tanto, tienen una habilidad innata en el lenguaje y en el entorno digital. Las herramientas tecnológicas ocupan un lugar central en sus vidas y dependen de ellas para todo tipo de cuestiones cotidianas como estudiar, relacionarse, comprar, informarse o divertirse”* (F. García: 3). Llavors, els docents han de fer el possible per adaptar l'educació actual a aquells als que s'ensenya. Però per a què això siga possible els docents també han d'evolucionar, ja que aquests són el col·lectiu que en paraules de F. García es coneixen com “Immigrants digitals”, que:

son aquellos que se han adaptado a la tecnología y hablan su idioma pero con “un cierto acento”. Estos inmigrantes son fruto de un proceso de migración digital que supone un acercamiento hacia un entorno altamente tecnificado, creado por las TIC. Se trata de personas entre 35 y 55 años que no son nativos digitales y han tenido que adaptarse a una sociedad cada vez más tecnificada. (F. García: 3)

A pesar de què els “nadius digitals” són els que dia rere dia es troben dintre dels centres docents, la realitat ni s'assembla al que s'acaba de dir, ja que l'escola ha quedat encallada en un passat que no respon als alumnes del present: *“es una escuela moderna para alumnos postmodernos”*. (Martínez Sánchez, 2001: 2)

La Pissarra Digital Interactiva (a partir d'ara PDI) és la nova ferramenta que està entrant en les aules dels nostres dies, encara que la idea de la seua creació va sorgir fa poc més de 20 anys (Murado Bouso, 2011: 12), i es quedarà durant molt de temps entre nosaltres. El meu primer contacte amb la Pissarra Digital va ser gràcies al professor Julio Pacheco¹. Ell va vindre a les nostres classes del Màster de professorat de secundària i ens va oferir la possibilitat que conèixer la Pissarra mitjançant el curs “Ús de la Pissarra Digital Interactiva”. La idea semblava atractiva, així que vaig decidir fer-lo.

---

¹ Julio Pacheco Aparicio és professor associat de l'UJI en el departament d'Ingenieria i Ciències dels computadors i professor de secundària en un centre d'Almassora.

Com a formador de formadors ha impartit des de fa més de huit anys cursos de PDI, tant a alumnes (estudiants de llicenciatures i de graus) com a professors de col·legis i instituts. Aquest any ha realitzat quatre cursos en dos col·legis i en dos centres de formació per a adults, i inclús als professors de la presó de Castelló. I, també, aquest any ha impartit un curs pista als professors universitaris del departament d'educació de l'UJI.

Va ser un curs bastant intens, ja que havíem de realitzar un grapat d'activitats per a poder acabar-lo, però s'ha de dir a favor seu que va ser molt gratificant. Cada dia es descobrien noves coses que la PDI ens permetia fer, i a poc a poc, vaig caure en les seues urpes. Vaig quedar enganxada del que aquesta pissarra interactiva em podria aportar en les meues futures classes.

Aquesta és una de les causes que em va portar a realitzar aquest treball de final de Màster i, gràcies a la meua tutora, es va acabar de definir al voltant de quin tema giraria: la PDI i la Història Moderna, ja que durant una recerca de materials em vaig adonar que la presència de material docent sobre aquest moment de la història era escassa. La realització d'aquests ens permet conèixer noves ferramentes i recursos docents per a la PDI, ja que, aquesta pot aportar una metodologia més adequada a les aules i sobretot als alumnes, és una forma d'aprendre totalment diferent de la que estan acostumats els alumnes, i a més a més, els permet a aquests construir els seus propis coneixements.

El treball esta estructurat de la següent manera: primerament es fa una xicoteta explicació del que és una pissarra digital. Incloent en aquesta els avantatges que té la PDI tant per als alumnes com per als professors i el nou rol que els dos hauran d'adquirir dintre de les aules, així com també el nou tipus d'aprenentatge.

Una volta conegut tot allò que envolta a la PDI, el que s'ha realitzat ha segut una recerca dels materials de Ciències Socials, però cercant especialment aquells que tractaren sobre Història Moderna, que podem trobar en la xarxa en l'àmbit castellà i valencià/català. Aquesta recerca ha segut escassa, per tant seguidament el que es fa és presentar la creació d'una sèrie de projectes, que tracten sobre la Història Moderna, per a treballar amb la pissarra digital. Aquests projectes són de temes que no es solen tractar en les aules, per tant són materials que reforcen allò que es sol donar en els llibres de text. El treball amb aquest tipus de material implica una participació de tot el conjunt dels alumnes, és a dir, aquests recursos apliquen l'aprenentatge col·laboratiu, que més tard s'explicarà.

Els materials que podem trobar a dia d'avui en la xarxa per a utilitzar en la PDI, han segut analitzats en el capítol tres. L'anàlisi comença de forma general, és a dir, una visió dels projectes sobre les Ciències Socials; a continuació es fa una explicació sobre els projectes que tenen a veure amb la història; i, finalment, aquells projectes relacionats amb la Història Moderna.

I, per últim, es mostren els projectes que han segut confeccionats. Aquests es troben explicats en el capítol quatre del treball i es poden veure totes les activitats proposades en l'annex. Cada projecte ha segut explicat seguint el guió d'una guia didàctica: l'etapa o nivell al qual va dirigit el treball; l'assignatura per a la qual ha sigut creada, així com si és possible ser utilitzat en una altra assignatura; els objectius que es pretenen aconseguir amb el projecte; la metodologia que s'utilitzaria per a la seua realització; la temporalització, és a dir, en quant de temps s'hauria de treballar el projecte; i, per últim, l'avaluació que es realitzaria amb cada projecte.

La realització d'aquest treball ha estat una dura tasca, però al mateix temps ha sigut una experiència molt gratificant, ja que obri noves portes cap a la professió a la qual m'agradaria dedicar-me.

2. LA PISSARRA DIGITAL INTERACTIVA EN L'EDUCACIÓ

“Una mayoría del profesorado afirma que la PDI facilita la enseñanza, el aprendizaje y el logro de objetivos educativos. Además, afirma que el alumnado está más motivado, más atento, más participativo y más implicado”
(Domingo Coscolla, 2013:104)

2.1. LA NOVA FERRAMENTA: LA PDI

Fa poc més de vint anys va aparèixer la idea d'una pissarra on es poguera treballar amb un ordinador o es poguera controlar tocant tan sols la pantalla (Murado Bouso, 2011: 12). A partir d'ahí es va començar a forjar la idea, i va sorgir el que hui coneixem com Pissarra Digital Interactiva. Aquesta es tracta d'una pantalla que permet la interactivitat, però el seu aspecte és semblant al de la pissarra tradicional. Per a poder treballar amb la pantalla interactiva, abans s'han de conèixer els programes d'autor. Aquests programes són aquells *softwares* que elaboren codis en el seu llenguatge de programació com ho faria un expert informàtic, a partir d'un entorn gràfic i intuïtiu que tan sols exigeix a l'usuari seguir una sèrie de passos de configuració i inserir els continguts per al disseny de les activitats (Martín Iglesias, 2010: 286).

Els recursos presentats en aquest treball, així com els buscats en la xarxa per a ser analitzats, tots han segut realitzats amb el *software* que sol incloure la PDI: el *Notebook*. Amb ell es poden crear projectes, activitats, recursos...; organitzar; guardar; imprimir; i, fins i tot compartir notes des de l'ordinador, la pantalla o inclús des d'un faristol interactiu (si es disposa d'ell). Es pot afegir imatges predissenyades, Flash, gràfics i textos des de diferents orígens a les pàgines de l'arxiu Notebook, i després compartir eixe arxiu en format html, PDF o altres formats gràfics².

La PDI permet un gran nombre d'activitats diferents, la qual cosa fa que aquesta ferramenta siga molt útil dintre de les aules, i també afavoreix l'aprenentatge, ja que a voltes les classes amb la utilització d'aquesta es poden tornar participatives, i per tant, més divertides per als alumnes. La PDI pot, a més, entre altres, realitzar, com indica Gervilla (2010: 14), les següents accions:

- Potencia l'atenció i la motivació de l'alumnat.
- Ajuda a la realització d'activitats col·laboratives
- Millora el tractament a la diversitat de l'alumnat.
- Controlar de forma ràpida i senzilla tota classe de textos.
- Escriure i dibuixar a mà alçada.
- Treballar i interactuar amb diferents formats d'imatges.
- Visualitzar vídeos i manipular-los directament o a través de programes específics.
- Utilitzar programes concrets dissenyats específicament per a la dita ferramenta.
- Gravar totes les accions que tinguen lloc en la pantalla i repetir-les quan siga necessari.
- Crear i executar tota classe de continguts multimèdia.
- Connectar-se a Internet i fer ús de les aplicacions i serveis que es troben en Red.

---

² Programa Notebook de la PDI Smart:
http://www.genmagic.org/pdi/Curso_Notebook_10/Unidad%203/Notebook/Index.html (última visita: 9-10-2015)

Però el fet que aparega aquesta ferramenta fa que alumnes i professors adquirisquen un nou rol dintre de les aules. Esta clar que al principi, la pissarra s'utilitzarà com si fóra un simple projector, és a dir, per a presentar continguts visuals, sonors o multimèdia, però amb el pas del temps, alumnes i professors han d'acceptar la funcionalitat que té aquesta ferramenta, i actualitzar els processos d'ensenyança-aprenentatge (Murado Bouso, 2011: 46). D'aquesta manera tindrem dintre de les aules un nou procés d'aprenentatge: l'aprenentatge col·laboratiu.

En el següent apartat es presentaran aquells avantatges que té la utilització de la PDI dintre de l'educació però centrant en els dos protagonistes d'aquesta: els docents i l'alumnat. No sols es tractarà el tema dels avantatges que té la seua utilització per a uns i per altres, sinó que també es mencionaran els nous papers que han d'interpretar cadascun d'ells en el procés de l'ensenyament; ja que com va dir Murado (2011: 45) *“la PDI no es una herramienta de trabajo más, sino que es previsible que se convierta en un material que estará presente en casi la totalidad de los contextos de comunicación y educación actual y futura”*, i això és el que ha passat, quatre anys després d'aquesta publicació, la pissarra interactiva ocupa un lloc en els centres, però en moltes ocasions o bé no s'utilitza o no s'utilitza correctament.

2.2. ELS NOUS ROLS I L'APRENENTATGE COL·LABORATIU

Com ja s'ha anomenat anteriorment la PDI és una nova ferramenta i com a tal, implica un canvi de metodologia i diferents formes de rebre la informació. Per tant, per a poder realitzar eixe nou tipus de classe i per tal de rebre eixa informació de forma diferent, alumnes i professors han d'adoptar un nou paper dintre de les aules. És a dir, la pissarra digital s'ha convertit en un instrument capaç d'enriquir la funció dels professors, però al mateix temps també aconsegueix que els estudiants adquirisquen un paper molt important (Morcillo Pérez, 2010: 125).

En primer lloc, es parlarà del paper dels docents. Inclús en els nostres dies, els professors continuen sent els conductors de les classes, on moltes voltes, són simples monòlegs d'aquests, ja que utilitzen la mateixa metodologia que s'ha utilitzat sempre, les classes magistrals. Són moments on els alumnes no ocupen cap rol dintre de les aules (no tots són iguals, però si la gran majoria). Per tant, el primer que ha de fer el docent és assumir que les noves tecnologies estan presents en les nostres vides, com diu Ángeles Saura “*los docentes no podemos ignorar la realidad que nos rodea (...): vivimos inmersos en la sociedad de la información y la comunicación*” (Saura, 2011: 202), i que si no les coneixen han de realitzar el que siga possible per a poder controlar-les; el docent del segle XXI ha d'assumir que ha de realitzar un gran esforç per a la seua formació (Domingo Coscolla, 2013: 94) que ha de ser continuada, sobretot tenint en compte els avanços tecnològics que van apareixent dia rere dia.

Una volta realitzada eixa formació, el docent descobrirà que amb la PDI pot aplicar un gran nombre de millores educatives a les seues aules. En primer lloc, amb la PDI el professor pot realitzar classes molt més atractives, entretingudes i documentades (Fernández Aedo, 2013: 12). En segon lloc, aquest es podrà centrar molt més en els seus alumnes, ja que adquireix el rol de simple guia dintre de les aules. En concret, la seua tasca consistirà a seleccionar, orientar, guiar i avaluar als alumnes d'aquells conceptes i continguts que estiga donant en eixe moment determinat (Murado Bouso, 2011: 54). Per tant, el professor podrà concentrar-se més en observar als alumnes i mostrar-los més atenció quan necessiten algun tipus d'ajuda determinada. Això farà que es preste especial atenció a la diversitat, un aspecte que està bastant descuidat en els nostres dies encara que s'intente controlar.

Aquesta atenció cap als que necessiten ajudes especials està hui a l'ordre del dia; en tots els documents que tinguen a veure amb l'educació apareixerà reflectit aquest concepte: atenció a la diversitat. Però, amb el tipus de classes que s'han estat donant i que s'estan donant, és difícil ajudar a tots, ja que la gran majoria de professors donen classes magistrals i per tant es dóna la matèria a tots per igual, sense tenir en compte que hi ha alumnes amb més dificultats d'atenció, o qualsevol altra dificultat, als que els costa seguir les explicacions. Per això els professors han d'aprofitar que tinguen aquesta gran ferramenta, com és la PDI, per a centrar-se a atendre a eixa diversitat, ja que es poden crear una gran quantitat de recursos que aconseguisquen que cada alumne es

puga construir el seu propi aprenentatge (Murado Bouso, 2011: 54), és a dir, que permet realitzar activitats, projectes, materials... que s'acoblen a les necessitats de cada persona.

Com s'ha dit anteriorment les classes fins a l'actualitat són, encara que hi ha alguns docents que ja estan canviant aquesta tendència, majoritàriament classes magistrals, almenys en Ciències Socials, però gràcies a la introducció de la PDI, entre altres noves aportacions, això començarà a desaparèixer. El professor ja no es passarà les classes transmeten conceptes i informació, sinó que podrà utilitzar altres ferramentes que li permetran aportar unes activitats que faran que l'alumne aprenga interactuant i manipulant amb eixa informació.

Però, els professors no sols aconseguixen que els alumnes es motiven amb la utilització de la PDI, sinó que la utilització d'aquesta ferramenta fa que ells cada volta innoven i aporten més coses a les classes, per tant el que també estan aconseguint és que ells estiguen motivats i presten més atenció en la tasca de preparació de les assignatures.

En resum, la utilització de la PDI per a un docent fa que adquirisca el rol d'orientador dintre de les seues aules; un canvi brusc per a aquells que estan acostumats a les classes magistrals, però és, sens dubte, un canvi necessari, ja que la societat evoluciona, els joves evolucionen, l'educació evoluciona, llavors als professors no els queda altra que també evolucionar.

En segon lloc, es tractarà a uns altres protagonistes dintre de les aules, aquests no són ni més ni menys que l'alumnat, el que rep els coneixements a través de la PDI. Aquests són uns joves als quals no els sol costar molt aprendre sobre les noves tecnologies, ja que viuen constantment envoltats d'elles, per tant és normal i necessari que en el lloc on més hores es passen, també aparegueren eixes ferramentes, al cap i a la fi, els joves del moment viuen "*enREDados*", terme encunyat per Saura (2011: 202).

Com bé diu Murado les classes amb la PDI són molt més visuals i riques (utilització d'Internet, diferents tipus d'activitats,...) pel que fa a continguts, llavors els poden ser molt més properes als seus propis interessos (Murado Bouso, 2011: 49). Açò, per a tots aquells que siguen professors, els resultarà molt atractiu, ja que la finalitat última de tots els que ensenyen es atraure els alumnes, fer que els agrade la seua matèria i que s'interessen per ella.

La utilització de la PDI en els alumnes fa que aquests hagen de treballar en grup, per tant, fomenta les relacions entre els alumnes i al mateix temps la col·laboració (el que es coneix com aprenentatge col·laboratiu que es veurà a continuació).

Com ha sigut comentat anteriorment, amb la utilització de la PDI els professors es poden centrar en aquells alumnes que més ho necessiten, però al mateix temps també ajuda als alumnes amb necessitats específiques, per exemple: els alumnes amb dificultats visuals trobaran en la PDI una gran ajuda, ja que aquesta permet augmentar la grandària de les imatges i dels textos; els alumnes amb problemes auditius es beneficiaran amb la utilització d'aquesta, ja que la PDI permet utilitzar presentacions

visuals o la utilització del llenguatge de signes de forma simultània; i, els alumnes que tinguen un altre tipus de necessitat específica també es veuran afavorits perquè la PDI té una superfície interactiva de gran volum (Fernández Aedo, 2013: 13).

A més a més, s'ha comprovat que la PDI fa que els alumnes adquirisquen una competència que s'exigeix molt actualment, i que potser siga una de les que més es pretén adquirir en els alumnes. Tots els professors volen aconseguir que els seus alumnes es convertisquen en un futur en persones crítiques, capaces de raonar per elles mateixes. Doncs, la PDI és una ferramenta que afavoreix el pensament crític dels alumnes (Fernández Aedo, 2013: 12), ja que aquesta esta limitada per la imaginació dels alumnes i pot impulsar la realització de debats en classe que poden ser molt útils en l'alumnat.

I, per últim, la gran majoria dels professors que han fet ús de la PDI en les seues aules arriben a la mateixa conclusió: es millora l'aprenentatge dels alumnes, cosa que acaba veient-se reflectida en les seues qualificacions acadèmiques (Domingo Coscolla, 2013: 103).

Ja han sigut mostrats quins avantatges aporta la PDI tant per als professors com per als alumnes, i també s'ha mostrat quin serà el nou rol que adquireixen cadascun d'ells amb la introducció d'aquesta ferramenta. Llavors, s'ha comprovat com s'està canviant de paradigma, és a dir, amb la PDI es deixa de costat l'aprenentatge individual per a passar a un aprenentatge en grup, on els alumnes aprendran dels companys i amb els companys (Moreno Perez, 2013: 13). Això vindria a ser el que es coneix com aprenentatge col·laboratiu.

La individualització en l'ensenyament actual és un fet (Murado Bouso, 2011: 54), i això és el que es pretén evitar amb la introducció d'aquest. Però l'aprenentatge col·laboratiu no és treballar en grup, ja que moltes voltes quan es fa als alumnes treballar en grup el que s'aconsegueix és que treballen uns més que altres. Això no és l'aprenentatge col·laboratiu. Ací tots han de treballar per igual.

La introducció d'aquest tipus de metodologia en les aules s'ha de realitzar de forma gradual. S'ha de començar amb xicotetes activitats i observar com es comporten els alumnes, per a què a poc a poc, es pugui introduir ja de forma més ambiciosa, és a dir, amb activitats molt més grans i complexes. S'han de realitzar projectes on s'implique la participació de més d'una persona i que al mateix temps siguen activitats on es pugui tindre en compte que no tots els alumnes tenen el mateix nivell sobre el tema establert; llavors, podem aconseguir que aprenguen uns dels altres, ja que la PDI destaca per la seua gran capacitat de relació i de relacionar (Murado Bouso, 2013: 53).

Per a poder realitzar una activitat d'aprenentatge col·laboratiu el professor serà el que donarà les pautes del que han de fer i els alumnes hauran de fer les tasques entre ells. Es deu treballar en grups menuts (2-4 persones), perquè són els estudiants els que s'explicaran entre ells el que han de fer, i si hi ha algun que no ho compren, els encarregats de què eixa persona ho entenga són la resta de companys. Aquest tipus

d'aprenentatge necessita que hi haja una implicació forta per part de tots els membres del grup. Al cap i a la fi, *“la colaboración entre los miembros del grupo es el que favorece el aprendizaje del alumno”* (Moreno Pérez, 2013: 15). I la funció del professor serà veure que les persones dels grups treballen tots per igual.

Moreno Pérez (2013: 16-17) en el seu llibre enumera un gran nombre d'avantatges que pot aportar la PDI, però de tots ells destacariem els següents: primer que res que l'alumne construeix el seu propi coneixement, llavors com que l'ha creat ell pot recordar-lo durant més temps; es desenvolupen habilitats socials; s'afavoreix el pensament crític i la retroalimentació; també s'afavoreix la interacció entre els membres de la classe i els alumnes dialoguen; motiva a l'alumne a aprendre continguts, aspecte a tenir molt en compte; s'aconseguirà que el nivell de coneixements de la classe serà molt més homogeni; i, l'alumne avaluarà el seu propi treball.

En resum, l'aprenentatge col·laboratiu pot ser molt beneficiós per als alumnes, ja que els permet aprendre els uns dels altres i transmetre's coneixements entre ells. És un tipus d'aprenentatge on el professor serà, com hem vist, un simple guia, i els alumnes seran els que es construiran l'aprenentatge entre ells. Els projectes sobre Història Moderna realitzats en aquest treball tots impliquen aquest tipus d'aprenentatge.

2.3. REFLEXIÓ

Per a concloure, al que es pot arribar després d'haver llegit i analitzat el punt anterior és que la PDI és una ferramenta que pot ser utilitzada com a palanca per a millorar el nivell de les aules (Moreno Pérez, 2013: 14).

La PDI és un útil amb pocs anys de vida que esta començant a ocupar un lloc important en els centres educatius. Un utensili que esta instal·lant-se en els centres i, pel que pareix, és per a quedar-se bastant de temps. Aquesta ferramenta suposa una revolució en els centres educatius, ja que incorpora funcions que podien fer-se en una aula amb diferents utensilis, però ara en una sola ferramenta, i al mateix temps, també incorpora funcions noves per a aplicar en l'aula.

Aquesta implica a dos protagonistes importants com són el professor i l'alumne, els quals davant l'arribada d'aquesta hauran d'assumir un nou rol. Però, per a què aquesta ferramenta entre en l'aula, i professor i alumne assumisquen aquest rol, s'haurà de realitzar una tasca important per part del professor.

La PDI és una ferramenta molt sensible, per tant el professor haurà de ser conscient del que té entre les seues mans i haurà de realitzar un curs de formació per a treballar amb aquesta. La PDI permet als professors realitzar una gran quantitat de tasques, però per a poder ser capaços de realitzar aquestes tasques abans hauran d'haver realitzat un curs, ja que igualment podrà utilitzar la PDI, però no explotará al màxim les grans capacitats que té.

Però tampoc hem d'oblidar que la pissarra també incorpora alguns inconvenients que s'han de tenir en compte. Quan es instal·lada en una aula hem de tenir en compte que aquesta incorpora una gran infraestructura, que a voltes no sol estar completa del tot, però per a que aquesta pugui ser utilitzada com a tal, ha de tenir tota la infraestructura completa. Tampoc hem d'oblidar que l'adquisició d'aquest material resulta una mica elevat en quant a cost, ja que no és un material barat, per tant, això també implica un cost elevat del seu manteniment. I, com ja s'ha dit, els professors que la vulguen utilitzar hauran de realitzar un curs per tal de saber explotar-la, ja que si no acabaran utilitzant-la com si d'una exposició de power point es tractaria (Murado Bouso, 2011: 50).

Una volta el professor coneixerà eixes capacitats i els inconvenients que té la PDI, ja es podrà convertir en el guia de la seua classe. Aquest aportarà activitats per a què siguen els seus alumnes els que les realitzen amb les seues pròpies mans, establint contacte i interactivitat amb la pissarra, i que siguen ells els seus propis constructors de coneixements.

Amb aquesta tècnica els professors podran realitzar el que es coneix com aprenentatge col·laboratiu, que com s'ha especificat anteriorment, no és treballar en

grup de forma que sols uns pocs treballen, sinó que el que es fa és que els alumnes s'ajuden els uns als altres.

En fi, la PDI és una ferramenta que pot ser d'ajuda a tots, alumnes i professors, i que a més a més ha permés incorporar un nou tipus d'aprenentatge, que podria, en un futur, donar molts bons resultats.

3. ELS RECURSOS QUE ENS OFEREIX LA XARXA
*“Más que con ningún otro material pedagógico, la PDI obliga
a que sus usuarios necesiten estar actualizados y
pendientes de las novedades tecnológicas. Al mismo tiempo,
es crucial consultar y conocer los trabajos realizados
por otras personas en ámbitos similares”*
(Murado Bouso, 2011: 93)

Una volta especificats els diferents rols que han d'adquirir tant els alumnes com els professors amb la utilització de la PDI i quin tipus d'aprenentatge es pot introduir amb aquesta ferramenta, es passarà a fer un petit anàlisi dels recursos que poden ser trobats a la xarxa, ja que *“la pizarra interactiva, es una oportunidad para abrir las puertas del saber a la sociedad del conocimiento, nos permite compartir y comentar todo tipo de trabajos realizados por los docentes”*(Ruiz Ruiz, 2011: 173).

La xarxa és un lloc gegantesc on actualment es poden trobar un grapat de materials, vídeos, imatges... que poden ser útils en les classes. I com no, la PDI no s'ha quedat darrere i des de fa uns anys també es poden trobar recursos per a poder utilitzar en la PDI. Són nombrosos els que es poden trobar en la xarxa, però, fins al moment, encara hi ha assignatures de les quals no s'ha realitzat cap treball. En aquest cas, l'anàlisi s'ha centrat en les Ciències Socials i concretament en història, llavors en aquest treball, tan sols, es farà referència als materials que tinguen a veure amb les Ciències Socials.

Les Ciències Socials poden comprendre des de la Geografia fins a la Història i la Història de l'Art, per tant primerament el que s'analitzarà serà de forma general els recursos que es poden trobar per a les Ciències Socials. A continuació, veurem aquells materials que estiguen relacionats amb la història. I finalment, seran objecte d'atenció aquells que es centren en la història moderna, que al cap i a la fi, és el tema d'aquest treball.

S'especificarà de què tracten els recursos trobats, qui són els seus autors i de quina forma estan plantejats pels seus creadors. Al mateix temps es tractarà de fer una comparació entre tots ells.

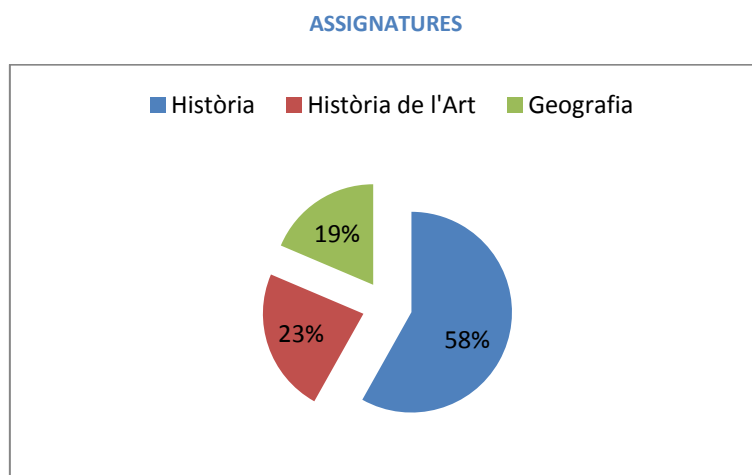
3.1. TIPUS DE RECURSOS I AUTORS

La recerca de recursos en la xarxa ha sigut complexa, ja que la intenció era buscar aquells que hagueren seguit creats amb el *software* que té l'*smart* per a crear activitats, és a dir, projectes creats amb el *Notebook*. La veritat és que dintre de la xarxa hi ha moltes aplicacions útils en la PDI, però no deixen de ser més que això, materials que ens poden servir en una diapositiva, és a dir, són recursos per a confeccionar projectes. I, després tenim els recursos mateixos que es poden utilitzar sense la necessitat de fer ús de la PDI.

Encara que hi ha molt de material útil en la creació de projectes, també han sigut localitzats un grapat de recursos creats amb el *Notebook* i que poden ser utilitzats en les classes, en aquest cas, en les de Ciències Socials.

Són molts els materials observats, analitzats, valorats... i el resultat ha sigut que hi ha molta més presència de materials per a ser utilitzats en primària que en secundària. En aquest treball, l'atenció sols ha sigut centrada en els recursos de secundària i batxillerat.

En total, s'han aconseguit analitzar 43 projectes per a PDI³ per a ser aplicats a l'aula. Tots ells ocupen els camps de les Ciències Socials⁴, per tant Geografia, Història de l'Art i Història. Aquests els poden classificar de la següent manera: 8 que tracten de Geografia, 10 que tracten sobre Història de l'Art (encara que molts els podríem utilitzar també en l'assignatura d'Història) i 25 que tracten sobre Història.

Font: elaboració pròpia

³ Smart Exchange: <http://exchange.smarttech.com/> (última visita: 9-10-2015)

Pluma y arroba:

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

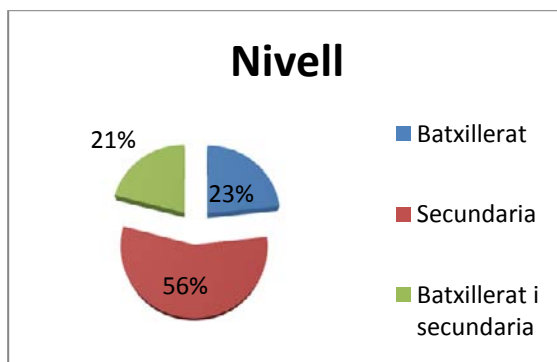
<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIIcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIIIcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIVcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

⁴ Veure annex taula 1.

En general, aquests recursos estan destinats a alumnes de secundària, sobretot al primer cicle de secundària i pocs són els destinats als alumnes de batxillerat. De tots els analitzats, 24 (segons els seus autors) estan destinats a alumnes de secundària, 10 per a batxillerat i 9 per als dos nivells. Dels que estan destinats per a secundària, com ja ha sigut anomenat anteriorment, la majoria són per al primer cicle. Com es podrà comprovar en la taula que hi ha a l'annex, la gran majoria tracten sobre la prehistòria, Grècia, Roma, Egipte... continguts que es solen donar en primer de l'ESO.

Font: elaboració pròpia

Una volta presentats els projectes que han segut trobats i havent-los diferenciat per assignatures i nivells, es passarà a fer un anàlisi. Com bé s'ha fet referència en la introducció, l'anàlisi començarà sent un anàlisi general de tots per a acabar en la Història Moderna, que és l'objecte d'aquest treball.

Les Ciències Socials són un ventall de possibilitats, en aquest cas 43 possibilitats per a tractar en classe. Són projectes o treballs amb diverses activitats per a tractar molt variats, des de la Història Contemporània fins a la Prehistòria, des de l'Univers fins al Clima i des de Van Gogh fins a Velázquez.

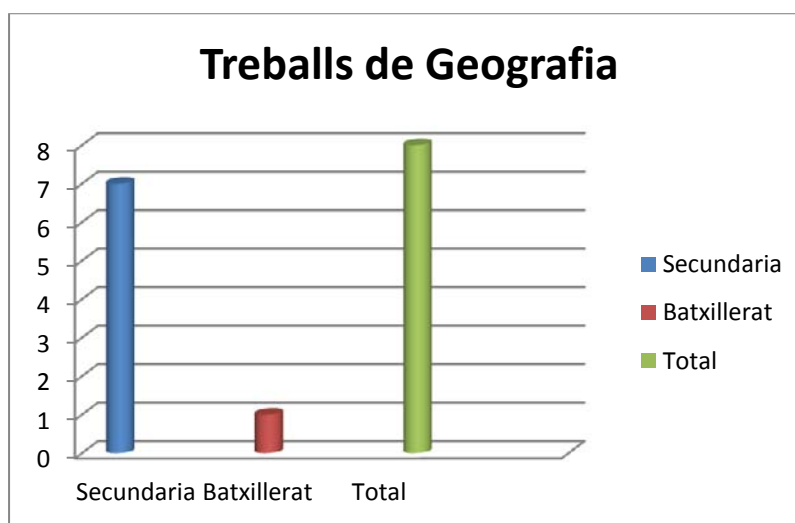
En primer lloc, seran analitzats els que tracten sobre Història de l'Art i Geografia. En general, aquests són prou senzills, és a dir, que no tenen moltes diapositives per a treball, la qual cosa vol dir que són temes que en pocs dies es podrien realitzar. A més a més, les diapositives són prou esquemàtiques, no hi ha massa coses en elles i, fins i tot, a voltes, tenen el fons blanc, és a dir, que podrien resultar poc atractius per als alumnes.

HISTÒRIA DE L'ART	GEOGRAFIA
Miguel Ángel- Autora: Paula Jover	El planeta Tierra
Arte románico. Pantocrátor de San Clemente de Tahüll- Autor: Pedro Felipe de la Iglesia Dieguez	El clima- Autors: Belén Carracedo Cano, Gustavor Carracedo Cano i Rebeca Herrero Santiago
Arte Cristiano y simbolismo- Autor: Pedro Felipe de la Iglesia Dieguez	El sistema Solar y la Tierra

Vocabulario de arte medieval- Autora: Ainhoa Marcos	Volcanes y minerales- Autora: Maite
Van Gogh	Rotación de la Tierra- Autora: Virginia Chouciño
Francisco de Goya y Lucientes	Organización política de los Estados- Autora: Pilar
Arte Barroco	Climas de España- Autora: Isabel C. Buzo
La Ilustración y el arte	Europa Física- Autor: Fernando
El renacimiento y el arte	
Museo del Prado- Autores: Paula Jover i Cristina Jofre	

Com es pot veure, dintre de la Història de l'Art destaca el treball amb pintors, però també amb les característiques d'un moviment determinat dintre de la pintura. Normalment, la Història de l'Art es sol donar en els nivells més elevats, és a dir, amb els alumnes de segon de batxillerat, encara que de tots els treballs aconseguits sobre aquesta assignatura quatre estan destinats a batxillerat, quatre a secundària i dos són per als dos nivells.

Pel que fa a la Geografia, destaca allò que té a veure amb la Terra: climes, mapes, ... La Geografia és una assignatura que s'imparteix als alumnes de secundària (primer i tercer d'ESO) i després en segon de batxillerat la donen aquells interessats, llavors és normal que de 8 treballs trobats 7 estiguen destinats als alumnes de secundària i tan sols un es puga donar tant a alumnes de secundària com als de batxillerat, ja que implica activitats que es podrien aplicar tant per a uns com per a altres. Aquest treball és el dels climes d'Espanya, un tema que s'introdueix en secundària però que també es dona en segon de batxillerat, d'una forma més complexa, ja que és un tema molt comú en selectivitat.

Font: elaboració pròpia

Molts dels treballs, el que fan és tractar temes que es solen donar en les classes, és a dir, que es centren en continguts que els llibres aporten, serien com activitats complementàries; però, en canvi, hi ha alguns que el que fan és aportar informació nova als alumnes, com podrien ser aquells treballs que es centren els mateixos autors o el que es centra en el Museu del Prado (aquest pel que s'ha pogut comprovar ha sigut creat perquè els alumnes del centre acaben visitant el museu), pel que fa a la Història de l'Art. En geografia, quasi tots els temes trobats solen aparèixer en els llibres, per tant, serien activitats complementàries al donat en les classes.

Els autors tots són professors de centres d'educació secundària que volen compartir amb la resta de la comunitat els seus treballs realitzats. Destaquen, en Història de l'Art, Pedro Felipe de la Iglesia Dieguez i Paula Jover, conjuntament amb Cristina Jofre. Aquestes dos dones tenen un grapat de treballs realitzats i que són tots treballs molt adequats.

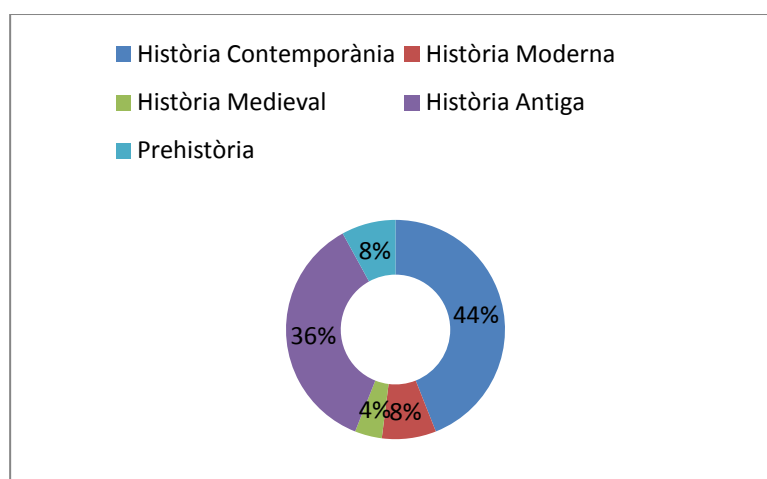
A continuació, li toca el torn a l'especialitat d'Història. La gran majoria dels projectes analitzats són molt bons, però altres no tant, i alguns creen recursos amb el *notebook* que no fan ús del que és la PDI, ja que tan sols aporten informació sobre el tema i no permeten als alumnes interactuar amb eixa història que estan aprenent. En total, 25 presentacions interactives per a treballar amb la PDI:

HISTÒRIA
Y...¿antes de la gran guerra?- Autora: Cristina Jofre
Unificación italiana I- Autora: Cristina Jofre
Egipto- Autora: Ainhoa Marcos
La mezquita islàmica- Autor: Francisco Javier Nevado
Primer Guerra Mundial- Autora: Ainhoa Marcos
El feudalismo- Autor: William Martínez
La prehistoria- Autor: Javier
Grecia- Autores: Antonio Arias Barrio, Sandra Laguna Santos i Luis C. Pastor Laso
Los Reyes Católicos
Roma- Autores: Enrique González, Myriam Hernando Leal, Laura Pablo González i Isabel Palacio Gallegos
Mesopotamia y Egipto- Autora: Elena García Marín
La antigüedad en la Península Ibérica- Autores: Ana Blanco Gómez, Evaristo Jaén García i Jorge Vaquero Rodríguez
Edad Antigua
Edad de los metales y civilizacions- Autores: M ^a Concepción Manriquez i Esther Carbajosa Colmenero
Un viaje por la España de la Pepa- Autora: Ana M ^a Fernández Balboa
Mitología griega
Los pueblos prerromanos en la Península Ibérica- Autor: Luis C. Pastor
Revolución Industrial- Autora: Eris Muñoz Fonseca

El nacimiento de la Edad Moderna- Autor: Daniel
¡Fusíame!- Autor: Angel Luis Alfaro
La Primera Guerra Mundial- Autor: Luis C. Pastor
Napoleón- Autora: Cristina Jofre
Marx y la estructura social
Fernando VII- Autora: Cristina Jofre
Guerra de la Independencia- Autora: Cristina Jofre

Pel que respecta a la Història, hi ha una gran varietat de temes que ocupen els diferents períodes històrics. La majoria dels treballs, 11 en total, estan dedicats a la Història Contemporània, 2 a la Història Moderna, 1 a la Medieval, 9 a la Història Antiga i 2 a la Prehistòria. Pel que fa als nivells als quals estan destinats són els següents: per a secundària 13 treballs, per a batxillerat 6 i per als dos nivells altres 6 treballs més.

Nº DE TREBALLS TROBATS A LA XARXA

Font: elaboració pròpia

Com es pot comprovar, la gran majoria dels treballs estan dedicats a la Història Contemporània i a la Història Antiga. Els treballs dedicats a la Història Contemporània són treballs molt complexos, ja que les activitats i projectes proposats es centren en moments determinats, en esdeveniments, en dates concretes..., i el treball necessita coneixements que els estudiants de primer cicle de secundària, normalment no han tractat, per tant aquests treballs estarien dedicats als alumnes dels nivells més elevats.

La classificació de la gran majoria dels treballs estaria en centrar els projectes com a activitats que se n'ixen del normal, és a dir, són temes que profunditzen en allò tractat anteriorment, que donen coses que en els llibres de text habituals no es solen donar, on alguns es centren en temes concrets, com per exemple el projecte destinat a l'estudi de Marx. També s'ha de tenir en compte, que molts d'aquests treballs l'únic que aporten és informació, els alumnes no poden interactuar amb les activitats, per tant no estan complint l'objectiu fonamental de la PDI.

Pel que respecta als autors, podem veure com es torna a repetir la figura de Cristina Jofre, la qual es centra en la Història Contemporània, on la gran majoria dels seus treballs estan destinats a la Guerra de la Independència. També és de destacar la figura d'Ainhoa Marcos, la qual tracta temes més variats des de la Història Contemporània fins a la Història Antiga.

I, per últim, veurem quins treballs s'han trobat sobre la Història Moderna. Després de veure tots els treballs històrics ha quedat demostrat que per a la Moderna en secundària i batxillerat hi ha molt pocs treballs, almenys que es puguin accedir lliurement i de manera fàcil, ja que segurament hi ha més treballs però no han segut trobats. A més a més, hi ha professors amb projectes que els utilitzen a l'aula però que després no els publiquen. Pel que fa a la recerca de projectes d'Història Moderna, tan sols han sigut localitzats dos:

HISTÒRIA MODERNA
Los Reyes Católicos
El nacimiento de la Edad Moderna- Autor: Daniel

La falta de projectes que es centraren en la Història Moderna és la causa principal que va donar lloc a proposar diversos projectes que podrien ser utilitzats en la docència, a més a més, aquests projectes es centren en diversos aspectes d'aquest període de la Història.

Els dos temes trobats tracten sobre l'inici de l'Edat Moderna. En primer lloc, es troba el tema dels Reis Catòlics, en un treball bastant curt, on treballen sobre aquests monarques: la seua unió i amb ella la unió de les dos Corones, els descobriments i la conquesta de Granada. Un treball bastant senzill i que esta destinat als alumnes de batxillerat. I, en segon lloc, el naixement de l'Edat Moderna. Un treball que tan sols ocupa 7 diapositives molt senzilles i que no són activitats, sinó que aporten informació, com si d'una presentació de power point es tractarà. En aquesta activitat es centren en: Els Reis Catòlics, els descobriments, l'humanisme, Luter i el renaixement; és a dir, el que ve a ser el llibre que actualment tenen els alumnes de segon de l'ESO, per tant, esta destinat als alumnes de secundària.

3.2. VALORACIÓ

Per concloure, podem dir que de 43 recursos trobats i analitzats de Ciències Socials: 8 pertanyen a Geografia, 10 a Història de l'Art i 25 a Història. Són tot un grapat de treballs on es tracten diferents temes i que poden ser utilitzats en diferents nivells, tant de secundària com de batxillerat. Segurament, en la xarxa hi ha molts més materials que tracten sobre les Ciències Socials, però, fins al moment, tan sols han segut trobat aquests.

Dintre dels d'història, que són els que interessen en aquest cas, hi ha 11 destinats a Història Contemporània, 1 a Història Medieval, 9 a Història Antiga i 2 a Prehistòria. Pel que fa a la Història Moderna, que és l'objecte d'aquest treball, com s'ha pogut comprovar tan sols hi ha dos projectes realitzats, i pel que s'ha vist són molt senzills: cap dels dos arriba a 10 diapositives i plantegen molt poques activitats per a poder realitzar, ja que tot allò que aporten és informació, i el treball es podria emprar com si d'una presentació de power point es tractara.

Hi ha molts treballs que són bastant senzills, però hi ha uns altres que són més complexos, ja que han sigut presentats i alguns, fins i tot, premiats en els Congressos de Pissarra Digital. Aquest Congrés es celebra des de fa 7 anys i l'any 2016 serà la huitena convocatòria d'aquesta reunió. Es celebra dintre del Congrés Internacional de Tecnologies per a l'Educació i el Coneixement, organitzat per la UNED, i té lloc a Madrid. Es presenten projecte per a pissarra digital i els millors són premiats, i tot seguit publicats en la pàgina web de pissarra digital⁵. Ahí es poden trobar molts treballs, diferents quant a temes, ja que no sols són històrics, sinó que hi ha per a tots els nivells i de totes les assignatures, i que no poden ser útils en molts moments.

En fi, molts treballs realitzats, alguns publicats altres no, i que segurament en un futur començaran a haver-ne més i més, ja que a mesura que la PDI començarà a ocupar més les aules i els professors s'adonaran de la seua gran utilitat i del joc que pot donar en les seues classes, la creació d'aquests augmentarà.

---

⁵ Congrés de Pissarra Digital: <http://www.congresopizarra.com/> (última visita: 31-10-15)

4. PROJECTES PER A LA PDI

*“La PDI no es una herramienta de trabajo más,
sino que es previsible que se convierta en un material
que estará presente en casi la totalidad de los contextos
de comunicación y educación actual y futura”*

(Murado Bouso, 2011: 45)

En aquest apartat es presentarà l'objectiu d'aquest treball, que no és altre que crear recursos per a la PDI sobre la Història Moderna. Normalment, la Història Moderna es sol donar en segon de secundària i a no ser que hi haja una excepció ja no la tornen a veure; a més a més, donen la història moderna, però veient les cosses clau i deixant-se algunes parts o esdeveniments que haurien de conèixer. Seria interessant que els alumnes veieren quins regnes hi havia abans de la unió dels Reis Catòlics, els pensaments polítics de l'època, la reforma i la contrareforma, com funcionaven internament els regnes de la Corona d'Aragó, la situació que va portar a Felip V ser rei... i com ells, molt més temes, que potser alguns es donen però sense aprofundir en ells.

Com s'ha dit anteriorment, la PDI va ser un descobriment extraordinari, perquè es veia en ella una gran ferramenta per a les classes i per això es va decidir fer aquests projectes. La idea és demostrar la gran capacitat que té la PDI en les aules per a poder fer unes classes participatives. Pot ser tractar alguns temes com per exemple el de la Inquisició en les aules pot resultar bastant avorrit per als alumnes, però segurament es crea un projecte per a la PDI que tracte aquest tema, podria atraure més l'atenció dels alumnes i motivar-los a conèixer el tema.

A continuació mostrem i analitzem quatre projectes per a PDI creats per a impartir o aprofundir en alguns aspectes dintre de les classes d'Història Moderna, concretament en les classes de Ciències Socials, i estan pensats, tots ells, per a ser utilitzats en el primer cicle de secundària, encara que com es veurà més tard algun es pot destinar per a alumnes de nivells més elevats i en altres assignatures, com pot ser Història de l'Art. Aquests projectes han segut realitzats amb el software, que ha sigut presentat anteriorment, i conegut com a *Notebook*.

Els projectes creats tracten temes diversos, alguns han seguts donats en classe i el que es pretén fer amb ells és aprofundir amb el que ja coneixen i introduir d'una altra forma conceptes i idees que els amplien el que ja saben; i altres són totalment nous, és una forma de que coneguen altres personatges, moments, ... que també formen part de la història. Bàsicament la idea era tractar temes amb la PDI que sortiren, un poc si cap, fora dels llibres, donar temes on els alumnes descobreixen esdeveniments, personatges, ... moments de la història que mai abans havien tractat, o si ho han donat, sempre ha sigut tractat de forma superficial.

Pel que fa als projectes creats trobem: en primer lloc, "Els regnes peninsulars", el que es pretén és introduir als alumnes en l'aspecte de com estava formada la Península Ibèrica abans que els Reis Catòlics unificaren tots els regnes, d'aquesta forma els introduïm en un tema que segurament no coneixen; en segon lloc, el projecte titulat com "Els descobriments", normalment, en les classes els alumnes solen donar el descobriment d'Amèrica i a Cristòfor Colom però es queden ahí, en aquest projecte es veurà com s'ha intentat anar un poc més enllà, aprofundir en el tema i mostrar-los molt més als alumnes; en tercer lloc, "Les reines de la monarquia espanyola (1474-1700)",

més o menys, tots els alumnes coneixen o han sentit alguna vegada els noms dels reis que ha tingut la monarquia espanyola, però, què passa amb les reines?, doncs bé, la idea d'aquest projecte és que els alumnes s'endinsen en la vida d'aquestes dones i que se n'adonen que a voltes darrere d'un gran rei hi ha una gran reina. I, per últim, "Les germanies", la idea d'aquest és que els alumnes puguen tindre algun tipus de contacte amb la història del Regne de València.

En definitiva, la idea de tots els projectes ha segut eixir dels llibres de text i mostrar-los als alumnes, en alguns casos, més del que ja coneixen, i en altres casos, aportar-los nous conceptes, noves idees i ajudar-los a forjar una idea del que va ser el nostre passat. Han segut escollits aquests temes perquè s'ha cregut que tots quatre mostren la idea que es pretenia, des de "Els descobriments" que aporta nous coneixements i aprofundeix en allò que ja és sap, fins al treball de "Les reines de la monarquia espanyola", que els aporta coneixements nous i nous personatges a conèixer.

4.1. Projecte 1: Els Regnes Peninsulars⁶

Aquest projecte tracta de situar als alumnes als inicis de la Història Moderna. El que es pretén és deixar-los constància de que abans de ser un territori unificat pels Reis Catòlics, la península estava dividida en diversos regnes i que cada regne tenia els seus monarques, costums, lleis, ...

L'utilitzariem dintre de la Unitat Didàctica titulada "La monarquia autoritària: Els Reis Catòlics", i ens serviria com a introducció al tema dels Reis Catòlics, el seu matrimoni i la unió dels territoris.

4.1.1. Contextualització

"Els Regnes Peninsulars" va sorgir perquè normalment els alumnes només coneixen Castella i Aragó com a regnes de la península, gràcies a què es donen els Reis Catòlics, però cap més. Llavors estaria bé tractar el tema dels diferents regnes que hi havia en la península d'una forma entretinguda. Pot ser, alguns creguen que és més història medieval que història moderna, però es podria considerar com una introducció a la Història Moderna, ja que aquests regnes van ser conquerits pels

Font: elaboració pròpia

Reis Catòlics, i inclús alguns es van incorporar a la Corona més tard. Els alumnes deuen conèixer com estava formada la Península Ibèrica abans dels Reis Catòlics; és una aportació cultural, però també poden començar a valorar el que hi havia abans.

4.1.2. Nivell

Aquest projecte ha sigut creat per a realitzar en un nivell de 2º d'ESO, ja que la Història Moderna es sol donar en aquest curs, llavors seria una bona forma començar amb aquest treball. Les activitats creades dintre del projecte estan adaptades per a realitzar alumnes que es troben en aquest curs.

4.1.3. Objectius

4.1.3.1. Objectiu fonamental

L'objectiu fonamental d'aquest projecte és donar a conèixer als alumnes com estaven formats els diferents territoris que hi havia en la Península Ibèrica abans del matrimoni dels Reis Catòlics i la unió dels diferents regnes que això va comportar. Tant

⁶ Per a veure el treball complet: annex 2.

mateix, també es pretén mostrar les diferents cultures, tradicions, llengües... que hi havia i que els alumnes valoren per ells mateixos i siguin capaços de poder establir connexions o relacions amb el present.

4.1.3.2. Objectius específics

- Conèixer els diferents regnes que hi havia en la Península Ibèrica.
- Saber quins van ser els reis dels diferents regnes.
- Interpretar quins territoris pertanyien a cada regne.
- Conèixer les diferents cultures que tenia cadascun dels regnes.

4.1.4. Competències

- Competència en comunicació lingüística: Aquesta competència s'adquirirà amb la realització dels treballs en grup i exposat en veu alta per part de cada alumne.
- Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic: Els alumnes adquiriran aquesta competència en aquest projecte a través del coneixement dels regnes de la Península Ibèrica.
- Tractament de la informació i competència digital: En alguns moments els alumnes fent clic en imatges accediran a pàgines web on podran obtenir certa informació per a la realització de les següents activitats.
- Competència social i ciutadana: Aquesta competència serà adquirida ja que els alumnes hauran de conèixer els diferents regnes que hi havia en la península, i també els ciutadans que hi havia i les seues cultures, les quals ens han deixat un llegat en els nostres dies.
- Competència cultural i artística: L'adquisició d'aquesta competència en aquest projecte la realitzaran a través del descobriment d'un gran monument situat en les nostres terres com és l'Alhambra de Granada.
- Competència per a aprendre a aprendre: Aquesta competència és la més clara en tot el projecte, ja que els alumnes amb les activitats proposades aprendran aprenent.
- Autonomia i iniciativa personal: En la realització dels projectes, els alumnes són els mateixos constructors dels seus coneixements i el professor un simple guia. Llavors, és més que normal, que els alumnes adquirisquen una autonomia i iniciativa personal.

4.1.5. Continguts específics

- Conceptes:
  - Història de la Corona de Castella.
  - Història de la Corona d'Aragó.
  - Història del Regne de Navarra.

- Història del Regne de Granada.
- Història de la Corona Portuguesa.
- Interpretació de mapes.
- Utilització de fonts d'informació.
- Procediments:
  - Utilitzar Internet per a obtenir certa informació.
  - Interpretació de mapes.
  - Realització d'activitats de forma conjunta.
- Actituds i valors:
  - Interés per conèixer els diferents regnes peninsulars.
  - Respecte per les diferents cultures que hi havia en la península.
  - Interés per conèixer llocs o monuments importants de la península.
  - Actitud crítica envers els diferents tipus de cultures que hi havia i el seu llegat.

4.1.6 Metodologia

En primer lloc, deixar clar que en aquest projecte la intervenció del professor serà molt escassa, ja que la intenció que hi ha en ell, és que els alumnes siguin els constructors dels seus coneixements, mentre que el professor ocupa el lloc d'un simple guia en aquesta construcció (encara que a voltes serà necessària una xicoteta intervenció per part del professor).

Aquest projecte, així com la resta, se n'ix dels llibres, és a dir, és un tema que no es sol tractar en les aules, pot ser si es veu certa informació de la Corona de Castella i de la d'Aragó, però res més. Llavors aquest seria d'ampliació, ja que el que es pretén aconseguir amb aquest és ampliar els coneixements dels alumnes, per a què el seu aprenentatge vaja molt més enllà del que es sol donar en les aules.

La metodologia que s'hauria d'emprar en aquest projecte seria la següent: en primer lloc, està estructurat de manera que els alumnes aniran veient regne per regne, llavors primer que res es trobaran amb recursos que necessitaran explicacions en l'aula. Normalment, el que hauran de fer és punxar en certs recursos que els conduiran a llocs de la xarxa, on els aportaran la informació que necessiten. Però en altres moments, també estaria bé una petita explicació per part del professor.

Font: elaboració pròpia

En segon lloc, les activitats proposades estan pensades per a que els alumnes demostrin que van aprenent amb el que es realitza. Consisteix en fer preguntes sobre els

temes, en relacionar, en saber identificar certes coses... Al principi, els alumnes van descobrint la història de cada regne; a poc a poc els alumnes es van endinsant en el que és la història, coneixent-la i posteriorment realitzant les activitats proposades. Al final del projecte, la situació “empitjora” un poc més per als alumnes, és a dir, les activitats finals ja són un poc més complicades. Més difícils en el sentit en què les activitats tracten sobre la història de tots els regnes conjuntament, per tant, els alumnes hauran d’haver estat atents en la realització de totes i cada una de les activitats proposades, tant en aquelles on es feia una explicació com en aquelles on s’havia de desenvolupar els coneixements.

Es tracta per tant d’un treball d’ampliació del que segurament hauran vist anteriorment, però també pot ser que en alguns casos siga introductori, és a dir, que no ho hagen vist en moments anteriors. La funció del docent serà guiar als alumnes per a què ells sols aconseguisquen descobrir la història dels diferents regnes peninsulars, les seues costums, la seua gent, la seua cultura... i que siguen capaços de mostrar una actitud crítica envers les gents que ocupaven cadascun dels regnes, que al cap i a la fi, aquest és l’objectiu principal del projecte en si.

4.1.7. Temporalització

La realització d’aquest projecte considerem que s’hauria de fer a principi de curs. Normalment, en el curs de 2º d’ESO no és sol donar geografia, llavors el curs comença amb la Història. Per eixe motiu aquest seria l’adequat per a començar el curs i introduir als alumnes en la situació en què es trobava la península abans del matrimoni i posterior unificació per part dels Reis Catòlics.

Esta previst que podria ser aplicat al llarg de 2 o 3 setmanes, depenent del nombre de sessions de Ciències Socials que hi haja a la setmana. Considerem el més oportú poder destinar cada classe a un regne, llavors en situaríem en cinc dies per als regnes i un altre més per a finalitzar el projecte.

4.1.8. Materials i recursos didàctics

Els materials i recursos didàctics emprats per a la realització d’aquest projecte no seran altres que un ordinador, un canó i la PDI; i també tots els utensilis que la PDI aporta, com són: els bolígrafs que es poden utilitzar per part dels alumnes,...

4.1.9. Avaluació

L’avaluació hauria de ser objectiva, tenint en compte que les activitats proposades són activitats amb unes respostes concretes, és a dir, que si les contesten correctament esta bé. A més, les activitats de correcció objectiva com diu Trepal (2011: 209) són activitats de correcció ràpida i el rendiment de l’alumne és lleugerament més

alt, cosa que contribueix a la motivació de l'aprenentatge. Però també conté activitats amb proves de correcció subjectiva, és a dir, que són de resposta oberta.

Així com també és una prova sumatòria, ja que és una prova que mesura, valora i qualifica els resultats de l'aprenentatge formulats amb els objectius.

4.2. Projecte 2: Els descobriments⁷

Aquest projecte pretén aprofundir en el tema dels descobriments, dels viatges de Colom, dels diferents descobridors que hi va haver, ..., però al mateix temps també es pretén conscienciar als alumnes sobre les diferents civilitzacions que més enllà de l'oceà es van trobar.

L'utilitzariem dintre de la Unitat Didàctica titulada "Els grans descobriments geogràfics", ja que d'això tracta el treball, encara que com es podrà comprovar, pretén aprofundir més en allò que els llibres de text aporten.

4.2.1. Contextualització

"Els descobriments" és un tema que sí que es sol donar en les classes d'Història Moderna, però el que s'ha fet en aquest projecte ha seguit aprofundir en el tema, és a dir, no sols està centrat en conèixer el descobriment d'Amèrica per part de Cristòfor Colom, sinó que també s'ha centrat en els aparells que van fer possible que es realitzara la primera volta al món o que Cristòfor Colom arribara a les costes americanes; en aquells que es van endinsar en l'oceà per aconseguir algun fi; i, en aquelles civilitzacions que es van descobrir en el nou continent.

Font: elaboració pròpia

4.2.2. Nivell

Aquest projecte ha sigut creat per a realitzar en un nivell de 2º d'ESO. Les activitats creades responen al nivell que haurien de tenir els alumnes d'aquest curs.

4.2.3. Objectius

4.2.3.1. Objectiu fonamental

L'objectiu fonamental d'aquest treball no és altre que aprofundir en allò que els llibres de text aporten i al mateix temps anar més enllà en el coneixement d'aquest esdeveniment de la nostra història, com va ser l'arribada de diferents colonitzadors i el descobriment de noves cultures. Però al mateix temps, també s'intenta que els alumnes tinguin clar que allí ja hi havia unes persones que habitaven el continent, es pretén que coneguen les seues costums i llavors puguin establir si vertaderament va ser un descobriment.

---

⁷ Per veure el treball complet: annex 3.

4.2.3.2. Objectius específics

- Descobrir de forma més profunda les rutes marítimes durant el descobriment d'Amèrica.
- Saber quins van ser els descobridors, tant portuguesos com espanyols.
- Conèixer les diferents civilitzacions precolombines.
- Conèixer en profunditat la ciutat de Tenochtitlán.

4.2.4. Competències

- Competència en comunicació lingüística: En aquest projecte els alumnes hauran de realitzar un treball en grup que més tard hauran d'exposar a la resta de la classe.
- Tractament de la informació i competència digital: Per a poder realitzar aquest treball en grup, els alumnes hauran de seleccionar la informació que trobaran a la xarxa.
- Competència social i ciutadana: Adquiriran coneixement sobre les diferents civilitzacions que ocupaven el continent americà.
- Competència cultural i artística: Descobriran la ciutat de Tenochtitlán.
- Competència per a aprendre a aprendre: Les activitats proposades en el projecte estan totes centrades en aquest aspecte.
- Autonomia i iniciativa personal: Com en la resta de projectes, el docent és un simple guia i els alumnes hauran de construir-se el seu propi coneixement.

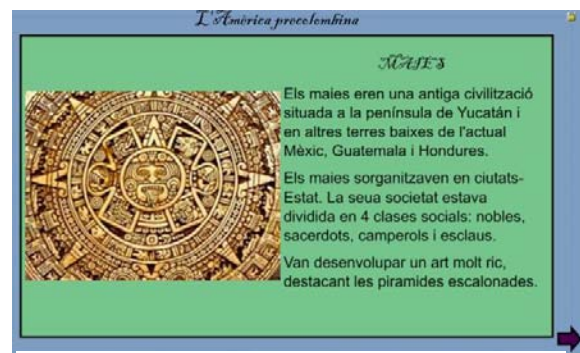
4.2.5. Continguts específics

- Conceptes:
  - Causes dels descobriments.
  - Les exploracions portugueses.
  - Les exploracions castellanès.
  - L'Amèrica precolombina.
  - Interpretació de mapes.
  - Utilització de fonts d'informació.
- Procediments:
  - Utilitzar Internet per a obtenir certa informació.
  - Interpretació de mapes.
  - Realització d'activitat de forma conjunta.
- Actituds i valors:
  - Interés per conèixer els nous utensilis en la navegació.
  - Interés per conèixer els exploradors tant castellanès com portuguesos.
  - Interés per conèixer les civilitzacions precolombines.
  - Respecte per les diferents civilitzacions que hi havia abans de l'arribada de Cristòfor Colom.

4.2.6. Metodologia

Com en l'anterior projecte, la funció que adoptarà el docent en la seua realització no serà altra que guiar als estudiants per a què descobrisquen per ells sols tot el tema dels descobriments, exploradors i civilitzacions. A diferència de l'anterior, en aquest projecte no farà falta que el professor intervinga (a no ser que siga necessari), ja que aquest projecte ha segut creat com a reforç.

Serà una activitat de reforç i no d'ampliació, perquè el tema dels descobriments, és un tema que els alumnes ja tracten durant l'educació primària i que tornaran a tractar en 2º d'ESO, llavors la funció d'aquest projecte no serà altra que reforçar el que s'ha vist anteriorment, encara que també incorpora nous conceptes, exploradors..., per a què els alumnes, ja que es troben en la situació de realitzar el projecte, doncs puguen aprendre nous coneixements.

Font: elaboració pròpia

A continuació es tractarà el tema de les activitats: aquestes comencen de menor a major, és a dir, comencen tractant els avanços tècnics que van fer possible, les exploracions, continuant amb els exploradors, tant castellans com portuguesos, i, finalitzant amb les diferents civilitzacions que es van trobar. Llavors, el que els alumnes faran en aquest projecte és anar descobrint el tema a poc a poc. En aquest projecte els alumnes no trobaran cap tipus d'explicació per a la realització de les activitats, tan sols, trobaran explicació sobre les diferents civilitzacions precolombines, ja que açò no es sol donar en les classes. Finalitzaran el projecte amb la realització d'un treball en grup que, si és possible, s'hauria de realitzar dintre de les classes, i que posteriorment els alumnes mostraran a la resta. Com que es tracta un projecte on es fomenta l'aprenentatge col·laboratiu, els grups per a la realització haurien de ser grups menuts. Totes les activitats tenen el mateix nivell, un nivell adequat per als estudiants de segon de secundària, i són activitats molt variades: relacionar, respondre preguntes, completar mapes...

En resum, es tracta d'un projecte on els alumnes aprofundiran en allò que han vist anteriorment en l'aula, ho posaran en pràctica i podran comprovar com van aprenent. Tanmateix, també podem trobar que el projecte està estructurat per a aportar als alumnes coneixements nous, així com per a posar en pràctica els treballs en grup i les exposicions orals. L'objectiu final del projecte és que els alumnes posen en pràctica allò après, aprenen nous coneixements i siguen capaços de treballar en grup.

4.2.7. Temporalització

La realització d'aquest projecte hauria de fer almenys en 3 setmanes, ja que s'ha de tenir en compte que els alumnes realitzaran un treball en grup, que més tard hauran de presentar a la resta de companys, per tant, les presentacions dels alumnes més temps.

4.2.8. Materials i recursos didàctics

Els materials necessaris per a la realització d'aquest projecte són: un ordinador, un projector i la PDI. També seran necessàries les ferramentes que la PDI aporta amb ella com el bolígraf sense cables.

Si és possible estaria bé tenir ordinadors en la mateixa aula per a què els alumnes realitzen el treball en grup, però també seria possible assistir a les aules d'informàtica.

4.2.9. Avaluació

Aquest projecte presenta diversos tipus de correccions. D'aquesta forma es poden trobar activitats que són de correcció objectiva, ja que les respostes estan predeterminades des d'un primer moment, i, activitats com són les exposicions orals, que es presentaran en finalitzar el projecte, que són de correcció subjectiva, ja que la qualificació respondrà a les expectatives que el docent espera. També serà un projecte formatiu, ja que els alumnes posaran en pràctica allò que ja havien vist anteriorment.

4.3. Projecte 3: Les reines de la Monarquia Espanyola (1474-1700)⁸

Tothom coneix, o almenys n'ha sentit parlar, als monarques de han anat ocupant el tron de la monarquia hispànica, però ben difícil es trobar algú que conega les dones que van ocupar aquests trons al costat dels monarques. Aquesta és la intenció d'aquest projecte: fer veure que amb ells estaven elles i que, al cap i a la fi, també ocupen un lloc important en la nostra història.

Aquest podria ser utilitzat en diverses unitats didàctiques. Podria ser utilitzat en la Unitat Didàctica "L'imperi dels Àustries" o bé en "El segle Barroc". Al tractar un tema que es pot utilitzar de diferents formes, és a dir, que poden destinar-lo per a tractar història del gènere, història de la monarquia hispànica, l'evolució de l'art... pot ser aplicat en infinitats de moments. Fins i tot, aquest podria ser emprat utilitzant alguna efemèride o en alguna data concreta, per exemple podria ser utilitzat per a la celebració del dia de la dona.

4.3.1. Contextualització

Aquesta activitat, probablement, és la més clara de les tres de què tracta un tema que se n'ix dels llibres. Normalment, però no dir mai, el tema de les reines de la monarquia espanyola no és sol donar en les aules. El que es pretén aconseguir amb la realització d'aquesta activitat no és altra que conscienciar als alumnes de què la figura de la reina també existia en la monarquia hispànica, que no tindria el mateix pes que el rei, amb excepció de la reina Catòlica, però que igualment esta ahí.

Font: elaboració pròpia

4.3.2. Nivell

Aquest projecte no respon a nivell determinat. Ha sigut creat pensant sempre en els alumnes de 2º d'ESO, que és el moment en què es sol donar la Història Moderna, però es podria aplicar a qualsevol nivell, des de 2º d'ESO fins a 2º de Batxillerat, ja que es pot utilitzar en història com en història de l'art.

---

⁸ Per a veure el projecte complet: annex 4.

4.3.3. Objectius

4.3.3.1. Objectiu fonamental

L'objectiu fonamental és mostrar com la figura femenina en la monarquia espanyola també ha tingut la seua importància. D'una manera o d'altra, la reina ha estat present en les decisions que s'han pres per part dels monarques, a pesar de la visió que se'ns sol facilitar d'aquestes. Tant mateix, també es pretén introduir als alumnes en l'art d'aquell moment, i d'aquesta manera, poder ser capaços, en un futur, de reconèixer una reina només amb la visualització d'un quadre.

4.3.3.2. Objectius específics

- Conèixer les reines que va tenir la monarquia espanyola des de 1474 fins a 1700.
- Conèixer les característiques de cadascuna.
- Saber reconèixer en una pintura de quina reina es tracta.
- Introducció a la història de l'art.

4.3.4. Competències

- Competència en comunicació lingüística: Els alumnes hauran de treballar de forma conjunta, per tant hauran de parlar en veu alta davant de la resta de companys.
- Tractament de la informació i competència digital: En alguns casos es remetrà als alumnes a la xarxa, per tant, els alumnes hauran de decidir quina informació els pot ser útil i quina no.
- Competència social i ciutadana: Coneixeran les diferents reines que hi va haver en la monarquia hispànica.
- Competència cultural i artística: Les reines seran conegudes a través dels diferents quadres, llavors coneixeran la pintura hispànica.
- Competència per a aprendre a aprendre: A través de la realització de les activitats de forma autònoma.
- Autonomia i iniciativa personal: Igual que la resta de projectes els alumnes són els seus propis constructors de coneixement.

4.3.5. Continguts específics

- Conceptuals:
  - Història de les reines de la monarquia hispànica des de 1474 fins a 1700.
  - Les relacions entre els diferents monarques.
  - Introducció a la Història de l'Art.

- Procedimentals:
  - Utilitzar Internet per a obtenir certa informació.
  - Realització d'activitats de forma conjunta.
  - Observació de diferents quadres on estan representades les reines.
- Actituds i valors:
  - Interés per conèixer les diferents reines de la monarquia hispànica.
  - Respecte per la figura femenina en la història.
  - Interés per descobrir la pintura del SS. XVI-XVII-XVIII.

4.3.6. Metodologia

Continuant amb la intenció que porten tots els projectes proposats, la funció del docent seguirà sent la mateixa, la de guiar als alumnes per a què coneguen pel seu propi peu la història de les sobiranes que va tenir la monarquia hispànica des de 1474 fins a 1700. Els docents tan sols són els guies, mentre que els estudiants són els constructors del seu aprenentatge. Novament, la figura del docent estarà limitada a la de guia, ja que per a la realització del projecte no serà necessària la seua intervenció (podrà intervenir sempre que hi faja falta).

Font: elaboració pròpia

Evidentment, es tracta d'un projecte amb el qual es pretén aportar informació complementària als alumnes, per tant seria un projecte d'ampliació de coneixements. El tema de les reines no es dona en els temaris dels llibres, els monarques sí que són estudiants, però les dones queden excloses de la història, per això la intenció d'aquest projecte és donar a conèixer-les.

A continuació es presentaran com són les activitats proposades: la idea principal és que els alumnes coneguen a les reines, i per a què això siga possible, primer que res les han de conèixer. Normalment les més conegudes són la Reina Catòlica i la seua filla Juana la "Loca", llavors, el que s'ha fet amb elles és centrar-se en alguns aspectes especials d'elles dos, per a què els alumnes les coneguen un poc més; a partir d'elles dos sempre s'ha seguit la mateixa dinàmica: primer que res s'aporten als alumnes els recursos necessaris per a conèixer d'una forma o altra la història d'aquestes dones, i a continuació activitats per a posar en pràctica el fet conegut anteriorment. A través de la realització de les activitats, els alumnes també descobriran les diferents pintures que es poden trobar d'elles, per tant estem davant d'un projecte que pot ser utilitzat tant en la classe de Ciències Socials o Història com en la classe d'Història de l'Art.

Les activitats, quant a nivell de complicació, venent a ser totes per igual. La posada en pràctica dels coneixements adquirits es farà seguint la dinàmica de sempre: activitats de relacionar, de respondre preguntes,... i totes mantenen un mateix nivell fins

a arribar al final. Una volta conegudes totes les reines, es plantegen als alumnes una sèrie d'activitats per a comprovar que si han après. Unes activitats de resum on apareixen totes les dones conjuntament.

En conclusió, es tracta d'un projecte d'ampliació on la idea principal és que els alumnes coneguen també les sobiranes que va tenir la monarquia hispànica i el seu paper dintre de la història, d'aquesta forma els alumnes es formaran en història del gènere, i també s'introduiran en la Història de l'Art.

4.3.7. Temporalització

Aquest és un treball bastant complex, ja que incorpora una gran quantitat d'imatges i informació que els alumnes han d'assumir, per tant la temporalització és centraria en 3 o 4 setmanes. Llavors estaria bé a treballar durant tot un mes, i un suggeriment, estaria bé realitzar-lo utilitzant alguna efemèride.

4.3.8. Materials i recursos didàctics

Els materials necessaris per a la realització d'aquest projecte seran els indispensables per a fer funcionar la PDI: ordinador, projector i PDI.

4.3.9. Avaluació

Primer que res s'ha de tenir en compte que es torna a estar davant d'un projecte que pot ser avaluat de diferents formes, ja que hi ha activitats que poden ser de correcció subjectiva i altres de correcció objectiva (preguntes hipòtesi, de treball bibliogràfic, ...). En primer lloc, tenim les activitats proposades que són proves objectives, ja que aquestes tenen unes respostes establertes per endavant i ja no hi ha altra possibilitat. I, en segon lloc, es troben els debats que es plantegen i les possibles deduccions que es puguin fer, aquestes són proves subjectives, ja que l'avaluació respon a la interpretació que el docent vulga fer.

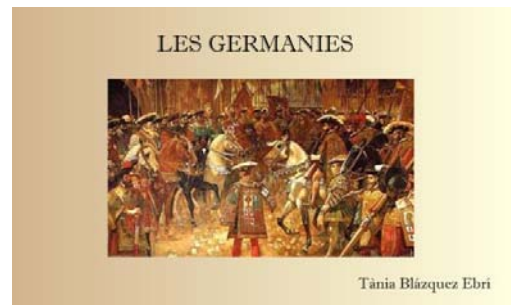
4.4. Projecte 4: Les Germanies⁹

La idea principal d'aquest projecte és introduir als alumnes en un dels esdeveniments que van ocórrer en el Regne de València. Un fet important que marcaria molt el futur dels valencians d'aquell moment, ja que les conseqüències a aquelles revoltes van ser diverses i, algunes inclús molt dures.

Aquest l'utilitzariem en la Unitat Didàctica titulada "El regne de València en l'Edat Moderna", ja que tracta un tema que correspon a la història valenciana. Segurament en aquesta unitat es tractaran les germanies, però amb aquest es pretén ampliar allò que el llibre de text aporte.

4.4.1. Contextualització

Aquest projecte el que pretén és introduir una part nova de la història, és a dir, normalment els alumnes veuen molt poc de la història del Regne de València, llavors el que es pretén amb aquest projecte és que els alumnes s'adonen com els valencians van lluitar amb totes les seues forces per protegir allò que consideraven els seus costums, la seua llengua, les seues tradicions,... en fi, protegir la seua cultura.

Font: elaboració pròpia

4.4.2. Nivell

El projecte esta pensat per a desenvolupar-se en el primer cicle de secundària, però podria ser aplicable a qualsevol curs, ja que es pot utilitzar per a que qualsevol alumne conega la història del Regne de València.

4.4.3. Objectius

4.4.3.1. Objectiu fonamental

L'objectiu fonamental d'aquest treball és que els alumnes coneguen més la història del Regne de València. Les Germanies són un esdeveniment important que van marcar la història d'uns personatges, però també la història dels valencians. Llavors és necessari que els estudiants coneguen la història dels seus avantpassats.

---

⁹ Per veure el treball complet: annex 5.

4.4.3.2. Objectius específics

- Conèixer el que van ser les germanies.
- Saber perquè es van produir.
- Conèixer les conseqüències que van ocasionar les germanies.

4.4.4. Competències

- Competència en comunicació lingüística: Els alumnes realitzar el projecte de forma oral conjuntament.
- Tractament de la informació i competència digital: Els alumnes observaran un vídeo sobre les germanies i hauran de saber tractar la informació.
- Competència social i ciutadana: Els estudiants coneixeran de primera mà com els valencians d'aquells moments van lluitar pels seus drets i costums.
- Competència per a aprendre a aprendre: En tots els projectes els alumnes aprenen a aprendre.
- Autonomia i iniciativa personal: Els alumnes són els que es construïran els seus coneixements.

4.4.5. Continguts específics

- Conceptuals:
  - Conèixer el que van ser les germanies.
  - Saber les causes i conseqüències d'aquestes revoltes.
  - Conèixer els principals líders.
- Procedimentals:
  - Utilitzar Internet per a obtenir certa informació.
  - Realització d'activitats de forma conjunta.
- Actituds i valors:
  - Interés per conèixer aquest moment de la història del Regne de València.
  - Saber quines causes els van dur a realitzar aquestes revoltes.
  - Interés per conèixer la nostra història.

4.4.6. Metodologia

En aquest projecte es continua posant en pràctica l'aprenentatge col·laboratiu, llavors el docent segueix exercint la funció de simple guia per als estudiants. La intenció del docent és que els alumnes aconseguïsquen realitzar les activitats de forma correcta i que es forgen els seus propis coneixements ells sols. La intervenció del docent ja haurà seguit realitzada prèviament amb l'explicació de les germanies, encara que al projecte també trobaran un xicotet vídeo explicatiu d'aquestes revoltes, i una volta treballant en el projecte, el docent tant sols actuarà en moment concrets.

El projecte esta pensat per a què els alumnes assumisquen o coneguen una nova part de la nostra història, que normalment no es sol veure o si es veu, ho fan molt per damunt. La idea del projecte es que els alumnes s'adonen de que els valencians, els nostres avantpassats, van lluitar al llarg de la història per conservar els seus costums i tradicions. En fi, donar a entendre que per als valencians d'aquell moment era molt important que el rei vinguera a jurar les Corts i els nostres Furs, i que estaven disposats a fer el que fóra possible per a conservar les tradicions.

A continuació es presentaran les característiques de les activitats que es poden trobar dintre del projecte. En primer lloc, les activitats són molt variades: preguntes, sopa de lletres, activitats de relacionar, ... Totes elles segueixen un mateix nivell, i el que fan es tractar cada volta un tema diferent, és a dir, les activitats comencen tractant els inicis de les germanies, on podran treballar el tema dels líders, i acabarien el projecte amb la fi de les germanies i les seues conseqüències.

En conclusió, l'objectiu principal del projecte és que els alumnes s'adonen que sí que van aprenent al llarg de la seua escolaritat, que van adquirint coneixements, en aquest cas sobre les germanies.

4.4.7. Temporalització

La temporalització d'aquest projecte estaria entre 1 i 2 setmanes, però es pot estendre el temps que el docent ho considere.

4.4.8. Materials i recursos didàctics

Els materials necessaris no seran altres que els que porta amb ella la PDI: ordinador, projector i PDI. També seran necessaris els accessoris que incorpora la PDI.

4.4.9. Avaluació

Es tractaria d'una prova de correcció objectiva, ja que la resposta de les activitats és només una, a més es pot aplicar el que Trepal (2011: 210) proposa: dialogar amb els alumnes del perquè és la resposta correcta. Així, com també, s'inclouria dintre de l'avaluació sumatòria, ja que es mesura, valora i qualifiquen els resultats de l'aprenentatge formulat amb els objectius (Trepal, 2011: 203).

4.5. RESOLUCIÓ

L'objectiu que tenia aquest treball final de Màster era crear projectes per a treballar temes d'història moderna amb la PDI, i veure com la història, o qualsevol altra matèria, es pot donar d'altres formes. Però, no són uns materials qualsevol, sinó que són uns treballs que pretenen aprofundir en aspectes que no són tant treballats en els llibres de text o que reforcen allò donat, és a dir, una alternativa al llibre de text per a fer una classe més participativa, on l'estudiant no siga el subjecte passiu.

Com s'ha pogut comprovar, són uns temes totalment diferents entre ells, però tenen una cosa en comú, que no es soles donar en les aules. Són uns projectes on es treballen una gran quantitat d'activitats, que aporten nous coneixements als alumnes i que els faran veure nous aspectes. A més a més, els descobriran d'una forma entretinguda i divertida, i el millor de tot, que seran ells els que ho descobriran (açò és coneix com metodologia per descobriment¹⁰), la figura del docent, quedarà reduïda al d'un simple guia.

“Els regnes peninsulars” pretén introduir als alumnes en la Història Moderna, que sàpiguen quins regnes hi havia a la península abans del matrimoni dels Reis Catòlics i construir en els alumnes coneixements crítics envers les diferents cultures que existien. “Els descobriments” és un projecte que complementa allò que ja es sol donar des de menuts, que és el descobriment d'Amèrica. La idea és que els alumnes adquirisquen aspectes nous. “Les reines de la Monarquia Espanyola (1474-1700)” pot ser de tots la que més informació nova els aporta, ja que normalment en les classes d'història tan sols es solen donar els reis i de les reines s'obliden. I, “Les germanies” el que vol és que els alumnes coneguen de primera mà un dels esdeveniments ocorreguts en el Regne de València, és a dir, que tinguen més coneixements del regne, ja que normalment l'assignatura d'història és sol centrar en la història en general, és a dir, en el cas de la Història Moderna, en l'arribada al poder dels reis i les batalles amb països veïns, mentre que la història interna d'un regne concret, en aquest cas el de València, es sol oblidar.

Aquests projectes el que tenen d'innovador i interessant és que els alumnes aprenen per ells sols, encara que amb la supervisió del professor. Són ells els que es construeixen el seu propi coneixement a través d'una sèrie d'activitats que realitzaran interactuant amb la PDI, però a més aprendran i adquiriran coneixements d'una forma divertida i entretinguda, que atraurà la seua atenció. A més a més, actualment, a la xarxa són pocs els treballs amb els que es pot treballar amb la PDI la Història Moderna.

---

¹⁰ La metodologia per descobriment, segons el doctor J. Bruner, té els següents beneficis: serveix per a superar l'aprenentatge mecanicista, estimula als alumnes a pensar per ells mateixa, potencia les estratègies metacognitives (s'aprèn com aprendre), estimula l'autoestima i la seguretat, potencia la solució creativa dels problemes i és útil en l'aprenentatge d'idiomes estrangers.

En fi, tot un grapat d'activitats amb les quals es pretén que els alumnes aprenguen d'una forma diferent, amb un canvi de metodologia que aquest tipus de ferramentes faciliten; que desenvolupen altres capacitats: crítica, d'anàlisi, expressió oral...; i, sobretot, que valoren la figura de la dona, les civilitzacions a les quals es van endinsar els descobridors, les diferents cultures que hi havia a la Península Ibèrica, i les diferències entre els estaments socials.

5. CONCLUSIÓN

“(...) la escuela del S. XXI necesariamente será distinta a nuestra concepción actual”

(Martínez Sánchez, 2001: 17)

Per a concloure, destacar en primer lloc que la idea principal del treball no era altra que demostrar la valia que té la PDI com a nova ferramenta dintre de les nostres aules, així com demostrar-ho a través de la creació de recursos que puguen ser útils dintre de les classes.

La PDI ens pot aportar molt en les nostres aules, als alumnes, però també ens pot aportar molt als professors. Però per a que aquesta aportació es pugui fer efectiva són necessaris unes variacions en la forma de donar les classes, és definitiva, un canvi de metodologia. Dintre d'aquesta modificació tant professors com alumnes han d'assumir nous rols en les aules; han de deixar de fer els papers que han estat fent fins als nostres dies, per a assumir posicions diferents en el desenvolupament de les classes. I en segon lloc, amb la utilització d'aquesta ferramenta els professors han d'introduir un altre tipus d'aprenentatge, l'aprenentatge col·laboratiu, que segur que aportarà molts canvis i que aconseguirà molt bons resultats amb el temps.

La xarxa és una gran font d'informació, per tant, en ella també podem trobar treballs i materials per a treballar amb la PDI. Han estat uns quants els projectes trobats, però com s'ha comentat anteriorment, segurament en la xarxa es poden trobar molts més recursos dels que han sigut obtinguts i analitzats, i alguns seran molt bons, però fins al moment és tot el que s'ha pogut trobar, ja que en aquest terreny la xarxa esta en continua actualització i molts tenen projectes que els treballen en els centres però no han seguit publicats. S'ha de mencionar, com a vivència i que també ho reflexen alguns estudis, i és un poc trist, que hui en dia, la utilització de la PDI esta molt més estesa entre els docents de primària i no tant entre els docents de secundària. Les raons són altres que els centres de primària han rebut amb anterioritat aquesta ferramenta, llavors els docents s'han anat formant a poc a poc. A més, els docents de secundària consideren que la PDI és una eina no molt útil en el seu nivell, ja que les activitats o recursos són molt infantils, inclús alguns centres tan sols en tenen una en la sala d'audiovisuals i traslladar als alumnes a aquesta aula per als docents és molt costós. Una de les raons és que necessiten formació en aquest àmbit, ja que els professors no coneixen com deuriem les facultats i avantatges que té la PDI. Sense oblidar, com s'ha pogut observar, que la majoria dels professors que ocupen els centres docents senten desconfiança en les capacitats d'aquesta i deneguen la possibilitat d'utilitzar-la, llavors és difícil que treballen amb ella i molt més que creen recursos.

L'objectiu principal d'aquest treball no era altre que la creació de projectes per a poder treballar amb la PDI i demostrar que estem davant d'una nova ferramenta que revolucionarà les aules.

Darrere d'aquests projectes hi ha molt de treball: decidir quin tema podria ser l'adequat per a treballar; que t'agradaria que aconseguiren amb la seua realització, a quins objectius últims voldries que els alumnes arribaren; plantejar les activitats a fer, que pot ser açò siga el més difícil, ja que s'han de plantejar activitats diverses, entretingudes i adequades per al seu nivell; cercar la informació a incorporar, així com també les imatges; i, amb tot en conjunt, crear per a ensenyar.

Pel que fa a les activitats dintre dels projectes, s'ha intentat que foren variades. Tots els projectes comencen amb un índex, per tal de que els servisca de guia als alumnes, i a partir d'ahí trobaran les activitats. Aquestes poden ser de relacionar, esbrinar, respondre preguntes, treballs en grup, recerca bibliogràfica..., molt variades, però sempre intentant fomentar la cooperació dels alumnes.

I després de tot eixe treball han segut creats quatre projectes totalment diferents entre ells i cadascun tenen les seues raons de naixement: “Els regnes peninsulars” va sorgir perquè es considera que en el temari dels llibres de text falta informació dels diferents territoris de la Península Ibèrica; “Els descobriments” perquè és un tema atractiu per als alumnes saber que vam descobrir uns nous territoris, però també han de saber que allí ja vivien unes gentes amb els seus propis costums; “Les reines de la monarquia espanyola” perquè per desgracia la discriminació entre sexes esta molt activa, llavors també és una forma d'ensenyar que no sempre han manat del tot els homes, que darrere d'ells hi havia la figura de les dones i que moltes voltes era molt necessària; i “Les germanies” perquè els llibres de text dels centres de la Comunitat Valenciana contenen la nostra història, però molt superficialment, i es necessari que coneguem la història del lloc on vivim.

En resum, la PDI ha d'ocupar cada volta més importància en la realització de les classes, ja que és útil per a impartir la docència, però també en l'adquisició de coneixements per part dels alumnes. I, el que s'ha intentat demostrar en aquest treball són els avantatges que té aquesta ferramenta, així com l'aportació d'alguns recursos que poden ser emprats en les aules. Uns materials que han donat molta feina i que potser poden donar molt de joc en les classes.

6. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Cacheiro González, M. L. (2011): «La formación de los docentes: aprendizaje con TIC», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2011: 105-108).
- Chacón Medina, A., (2003) *Teoría y práctica de las nuevas tecnologías en la formación de maestros*. Granada, Grupo Editorial Universitario.
- Cooper, H. (2014) «Why Are There No History Text Books in English Primary Schools?», en *ENSAYOS, Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, N° 29-1.
- Cuthell, J. P., (2006) «Tools for Transformation: The Impact of Interactive Whiteboards in a range of contexts», en Crawford, C. M.; Carlsen, R.; McFerrin, K.; Price, J.; Weber, R.; Willis, D. A. (Eds.), *Proceedings of SITE 2006*, Norfolk, VA: Association for the Advancement of Computing in Education.
- Domingo Coscolla, M. i P. Marqués Graells, (2013) «Experimentación del uso de la Pizarra Digital Interactiva (PDI) en el aula: plan formativo y resultados», *Enseñanza & Teaching*, 31, 1-2013, pp. 91-108.
- Dulac Ibergallartu, J. i C. Alconada Fernández, (2012) *III Congreso Pizarra Digital: Publicación de comunicaciones*. Madrid, Pluma y Arroba.
- Dulac Ibergallartu, J. i C. Alconada Fernández, (2011) *II Congreso Pizarra Digital: Publicación de comunicaciones*. Madrid, Pluma y Arroba.
- Dulac Ibergallartu, J. i C. Alconada Fernández, (2010) *I Congreso Pizarra Digital: Publicación de comunicaciones*. Madrid, Pluma y Arroba.
- España, F., (2008) *Del lápiz al ratón: guía práctica para la utilización de las nuevas tecnologías en la enseñanza*. Córdoba, toromítico.
- Fernández Aedo, R. R., (2013) «La Pizarra Digital Interactiva como una de las tecnologías emergentes en la enseñanza actual», *Revista de investigación: 3c tic*, nº 5, 2013.
- Floristán, A. (coord.), (2004) *Historia de España en la Edad Moderna*. Barcelona, Ariel.
- Floristán, A. (coord.), (2007) *Historia Moderna Universal*. Barcelona, Ariel.
- Gallego Gil, D. et al., (2009) *La Pizarra Digital. Interactividad en el aula*. Madrid, Cultiva Comunicación.
- Gallego y Nibaldo Gatica, D. J., et al.,(2010) *La Pizarra Digital. Una ventana al mundo desde las aulas*. Sevilla, MAD.
- GARCÍA, F. et al. (2007) *Nativos digitales y modelos de aprendizaje*. Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU).

- García González, J. L. et al., (2011): «Juegos de mesa tradicionales y PDI: ¿es posible!», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2011: 97-104).
- Gavilan Bouza, P., (2010) *Aprendizaje cooperativo: una metodología con futuro: principios y aplicaciones*. Madrid, CCS, cop.
- Gervilla Zapata, C. (2010): «La Pizarra digital interactiva en el aula transformando nuestra práctica docente», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2010: 109-124).
- González Gomez, A. et al. (2012): «Pizarra Digital en las aulas: docentes y alumnos. Una revisión», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2012: 203-218).
- Guerrero Sánchez, M^a. R., (2014) *Metodologías activas y aprendizaje por descubrimiento. Las TIC y la educación*. Madrid, CED.
- Hernández Martín, A., (2011) *Metodologías de aprendizaje colaborativo a través de las Tecnologías*. Salamanca, Ed. Universidad de Salamanca.
- Johnson, D. W. i R. T. Johnson, (2014) *La evaluación en el aprendizaje cooperativo: como mejorar la evaluación individual a través del grupo*. Madrid, Ediciones SM.
- Marquès Graells, P., (2004) «La innovación docente con la pizarra digital en las aulas de clase: una investigación en curso», *Aula Abierta*, Oviedo, 2004, n° 84, pp. 117-126.
- Martín Iglesias, J. P., (2010) *La Pizarra Digital Interactiva (PDI) en la educación*. Madrid, Anaya Multimedia.
- Martínez Sánchez, F. i M^a. P. Prendes Espinosa, (2001) «La innovación tecnológica en el sistema escolar y el rol del profesor como elemento clave del cambio», *Educación en el 2000: revista de formación del profesorado*, Murcia, 2001, n^a 3, junio, pp. 14-17.
- Medina Domínguez, F. J. i A. Mª Robles Carrascosa, (2011) *Enredados: 20 propuestas de aprendizaje cooperativo basadas en la web 2.0*. Madrid, Ministerio de Educación.
- Morcillo Pérez, F. (2010): «Las nuevas tecnologías en el aula. Pizarra Digital», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2010: 125-130).
- Moreno Perez, J. C., (2013) *La Pizarra Digital Interactiva: sácale provecho en el aula*. Paracuellos del Jarama, Ra-Ma.
- Murado Bouso, J. L., (2011) *Pizarra Digital: Herramienta metodológica integral en el contexto del aula del S. XXI*. Vigo, Ideaspropias.
- Navarro Busquier, A. (2010): «La PDI como herramienta de inclusión educativa con alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2010: 104-108).

- Negro, A. i J. C. Torrego (coords.), (2012) *Aprendizaje cooperativo en las aulas: fundamentos y recursos para su implantación*. Madrid, Alianza Editorial.
- Prats, J. (Coord.), (2011) *Didáctica de la geografía y la historia*. Barcelona, Graó.
- Prieto Navarro, L., (2007) *El aprendizaje cooperativo*. Madrid, PPC.
- Pujolàs Maset, P., (2001) *Atención a la diversidad y aprendizaje cooperativo en la educación obligatoria*. Málaga, Aljibe.
- Pujolàs Maset, P., (2009) *9 ideas clave. El aprendizaje cooperativo*. Barcelona, Graó.
- Ruiz Ruiz, J. M. et al. (2011): «La Pizarra Interactiva como estrategia metodológica en el desarrollo de las competencias básicas en pedagogía: estudio de casos», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2011: 169-181).
- Salas Labayen, M. R. (2011): «La formación de los docentes: el perfil de los futuros docentes», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2011: 109-121).
- Saura, A. (2011): «Uso de la Pizarra Digital Interactiva para la formación artística del profesorado en la UAM», en Dulac, J. i C. Alconada Fernández (coord.) (2011: 199-207).
- Tarrega Minguez, R., (2012) «La Pizarra Digital Interactiva como herramienta de transmisión en el aula», *Revista de Investigación: 3c tic*, nº 1, 2012.
- Trepal, C.A. i M. Feliu, (2007) *La enseñanza y el aprendizaje de la historia mediante estrategias didácticas presenciales*. Valencia.
- VV.AA., (2010) *Aprendizaje cooperativo*. CCS.

RECURSOS WEB

- Smart Exchange:

<http://exchange.smarttech.com/> (última visita: 9-10-2015)

- Pluma y arroba:

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIIcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIIIcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

<http://www.plumayarroba.com/publicaciones/unidadesIVcongreso.htm> (última visita: 9-10-2015)

- Programa Notebook de la PDI Smart:

http://www.genmagic.org/pdi/Curso_Notebook_10/Unidad%203/Notebook/Index.html
(última visita: 9-10-2015)

- Pizarratic:

<http://www.pizarratic.com/> (última visita: 31-10-15)

- La pizarra digital:

<http://www.dulac.es/> (última visita: 31-10-15)

- Universitat Internacional de València:

<http://www.viu.es/blog/el-aprendizaje-por-descubrimiento-de-bruner/> (última visita: 5-11-15)

- Autres:

<http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=201017352009> (última visita: 12-10-2015)

<http://propuestastic.elarequi.com/propuestas-didacticas/la-pizarra-digital/uso-educativo-de-la-pizarra-digital/> (última visita: 12-10-2015)

<https://recursos->

trabajocolaborativo.wikispaces.com/USO+EDUCATIVO+DE+LA+PIZARRA+DIGITAL+INTERACTIVA (última visita: 10-12-2015)

7. ANNEX:

Annex 1: Taula de recursos i autors trobats a la web per a la PDI

NOM ACTIVITAT	AUTOR	MATÈRIA
Y...¿antes de la gran guerra?	Cristina Jofre	Història
Unificación italiana I	Cristina Jofre	Història
Miguel Ángel	Paula Jover	Història de l'Art
Arte Románico. Pantocrátor de San Clemente de Tahüll	Pedro Felipe de la Iglesia Dieguez	Història de l'Art
Arte Cristiano y simbolismo	Pedro Felipe de la Iglesia Dieguez	Història de l'Art
Egipto	Ainhoa Marcos	Història
Vocabulario de arte Medieval	Ainhoa Marcos	Història de l'Art
La mezquita islámica	Francisco Javier Nevado	Història
Primera Guerra Mundial	Ainhoa Marcos	Història
Van Gogh		Història de l'Art
Francisco de Goya y Lucientes		Història de l'Art
El feudalismo	William Martinez	Història
Arte Barroco		Història de l'Art
La prehistoria	Javier	Història
Grecia	Antonio Arias Barrio, Sandra Laguna Santos i Luis C. Pastor Laso	Història
Roma	Enrique González, Myriam Hernando Leal, Laura Pablo González i Isabel Palacio Gallegos	Història
Los Reyes Católicos		Història
El planeta Tierra		Geografia
El clima	Belén Carracedo Cano, Gustavo Carracedo Cano i Rebeca Herrero Santiago	Geografia
Mesopotamia y Egipto	Elena García Marín	Història
La antigüedad en la Península Ibérica	Ana Blanco Gómez, Evaristo Jaén García i Jorge Vaquero Rodríguez	Història
Edad Antigua		Història
Edad de los metales y civilizaciones	M ^a Concepción Manriquez i Esther Carbajosa Colmenero	Història
Un viaje por la España de la Pepa	Ana M ^a Fernández Balboa	Història
Mitología griega		Història
Los pueblos prerromanos en la Península Ibérica	Luis C. Pastor	Història
Revolución Industrial	Eris Muñoz Fonseca	Història
El nacimiento de la edad moderna	Daniel	Història
¡Fusíleme!	Ángel Luis Alfaro	Història
La Primera Guerra Mundial	Luis C. Pastor	Història

Napoleón	Cristina Jofre	Història
La Ilustración y el arte		Història de l'Art
El Renacimiento y el arte		Història de l'Art
Marx y la estructura social		Història
El sistema solar y la Tierra		Geografia
Volcanes y minerales	Maite	Geografia
Climas de España	Isabel C. Bouzo	Geografia
Rotación de la Tierra	Virginia Chouciño	Geografia
Organización política de los Estados	Pilar	Geografia
Europa Física	Fernando	Geografia
Fernando VII	Cristina Jofre	Història
Guerra de la Independencia	Cristina Jofre	Història
Museo del Prado	Paula Jover i Cristina Jofre	Història de l'Art

Font: elaboració pròpia.

Annex 2: Projecte 1: Els Regnes Peninsulars¹¹

CASTELLA

Es van produir les guerres irmandiñes, ja que a Galicia la senyorialització era molt intensa. Van ser molt violentes i van anar dirigides contra els poderosos.

Enric IV va succeir a Joan II (1454), però es deposità amb intrigues. Es nomenà el rei Alfons, però la seua mort fa que hi haja enfrontaments entre la seua vídua, Isabel, i Enric. A la mort d'Enric, IV es va produir una Guerra Civil entre Isabel i Juana la Beltraneja. Va acabar amb la coronació dels Reis Catòlics.

El decret d'expulsió dels RRCC contra els jueus va ser la culminació d'una política, així va ocasionar conversions i la instauració de la Inquisició.

La societat estava dividida en:

- Aristocràcia: la seua riquesa no es basava en el treball, sinó en l'herència. Establia llinatges.
- La classe mitjana: burgesos, professionals, jueus i comerciants. Van tenir una cultura superior i una economia pròspera.
- Camperols i treballadors agrícoles: Encomanació: un camperol es situava sota la protecció del senyor, que adquireix certs drets sobre la seua terra i persona.
- Clericat: principal receptor de rendes. El delme eclesíàstic era la font més gran d'ingressos.
- Jueus, mudèjars i conversos: la seua cultura i religió diferent els va impedir la relació amb la societat.

CASTELLA

--	--	--	--	--

Isabel la Católica Ferran d'Antequera Alfons Joan II Enric IV

CASTELLA: CLASSES SOCIALS

- Tenien una cultura superior i una economia pròspera.
- Podien realitzar l'encomanació.
- La seua riquesa no es basava en el treball, sinó en l'herència.
- La seua diferent cultura els va impedir la total fusió amb la societat.
- Establia llinatges.
- Principal receptor de rendes.
- Van ser perseguits.
- Es situaven sota la protecció del senyor a veïtes.
- El delme era la font més gran d'ingressos.
- La recaptació d'impostos els va fer impopulars.

ARISTOCRÀCIA

CLASSE MITJA

CAMPEROLS I AGRICULTORS

CLERICAT

JUEUS, MUDÈJARS I CONVERSOS

CASTELLA: MOVIMENTS SOCIALS

Q.1

Entre qui hi havia tensió?

A clericat i jueus C nobles i camperols

B monarques i noblesa D jueus i conversos

ARAGÓ

Regnes de la Corona d'Aragó

- Aragó
- València
- Mallorca
- Catalunya

El moviment remença: Va ser una rebel·lió dels camperols afectats a la terra; revolució armada i acció sindical. Va ser una època de gran violència, encara que desorganitzada fins a la creació del sindicat remença. El 1447 van aconseguir que Alfons V prometés l'abolició dels mals usos a canvi d'una compensació econòmica. El conflicte es va solucionar amb Ferran el Catòlic mitjançant la sentència de Quilicó (1496).

Ferran d'Antequera va governar simultàniament Aragó i Castella. Va ser succeït per Alfons el Magnànim que va impulsar la cultura i la política mediterrània. El rei Joan II va estar caracteritzat per una tensió social. A la seua mort va pagar al tron Ferran II el Catòlic, casat amb Isabel la Católica.

¹¹ Els projectes creats venen adjunts al treball amb el *software* corresponent a la PDI, per a que puguem ser visualitzats, ja que aquests són el treball principal, on s'ha centrat tot l'esforç, al cap i a la fi, és l'objectiu principal d'aquest TFM.

ARAGÓ

Word	Description
<input type="text"/>	Apodat el Catòlic, es va casar amb Isabel de Castella
<input type="text"/>	El seu regnat va estar caracteritzat per la tensió social.
<input type="text"/>	Va impulsar la cultura i la política mediterrània.
<input type="text"/>	Va governar simultàniament Aragó i Castella.

ARAGÓ: EL MOVIMENT REMENSA

ENUNCIAT	V	F
Va ser una rebel·ló dels agricultors i ramaders.		
Va ser una revolució armada.		
Va ser desorganitzat fins a la creació del sindicat remensa.		
Aconseguien l'abolició dels "mals usos" a canvi de res.		
El conflicte es va solucionar en l'època de Ferran el Catòlic.		
Ferran el Catòlic promulgà la sentència de Guadalupe.		
Ferran el Catòlic aboleix l'adscripció a la terra i els "mals usos".		
Durant el moviment remensa no hi va haver gran violència.		

ARAGÓ: MAPA

NAVARRA

El rei era la màxima autoritat del regne.

Va continuar la seua vinculació amb França iniciada al segle anterior fins l'arribada de Juana i Felip d'Èvreux. El regnat de Carles el Roig va estar caracteritzat per les revoltes.

Carles III va ser succeït per la seua filla Blanca de Navarra, casada amb Joan II d'Aragó, fins a la pujada al tron de Carles, príncep de Viana. Les diferències entre Carles i el seu pare Joan II van desembocar en una guerra civil entre faccions nobiliàries.

La societat estava dividida en:

- Noblesa.
- Classe mitjana: vivien de l'artesania i el comerç.
- camperols: vialatans i lleudors.
- Jueus, conversos i mudjars.

NAVARRA

Quina és la causa de les diferències entre Carles i el seu pare Joan?

En què van desembocar aquestes diferències?

Carlos, príncep de Viana

Joan II

0:05:00

NAVARRA: GUERRA CIVIL

AGRAMONTESOS

BEAUMONTESOS

NAVARRA

Q.1

Qui era la màxima autoritat del Regne?

A reina

B rei

C sacerdots

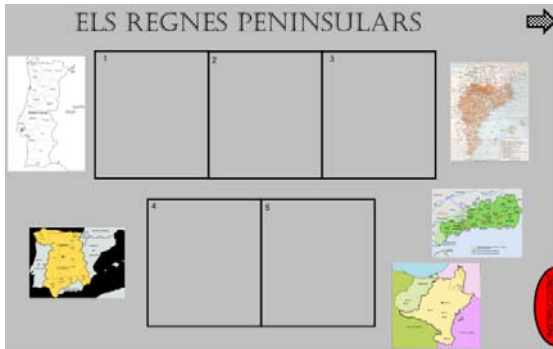
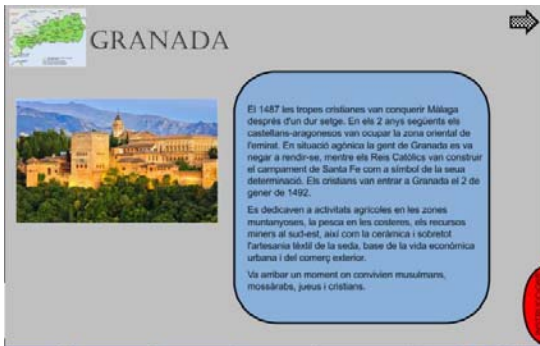
D nobles

PORTUGAL

Alfons V va centrar la seua atenció especialment al nord d'Àfrica i en les exploracions de l'Oceà Atlàntic. Destaquen les figures de Bartolomé Díaz que va doblar el cap de Bona Esperança i Vasco de Gama que va arribar a l'Índia.

El 1475 va intentar interferir en la política castellana després de la mort d'Enric IV i les aspiracions de la germana d'aquest, Isabel I, i de Juana la Beltramega neboda del rei portuguès. Eixe any es va casar amb Juana i es va proclamar rei de Castella i Lleó, però finalment va ser derrotat a la Batalla de Toro el 1476 pel seu cósí Ferran el Catòlic.

La mort sense descendència d'Enric I de Portugal l'any 1180 va provocar un buit de poder a la Corona portuguesa. Felip II es va succeir, com a rei de Portugal, però va produir la creació d'un dels imperis més grans del planeta, nomenat en temps de Felip II "L'IMPERI ON MÉS PÓN EL SOL". El 1640 el tron de Portugal passa a les mans de Joan IV de Portugal.

ELS REGNES PENINSULARS

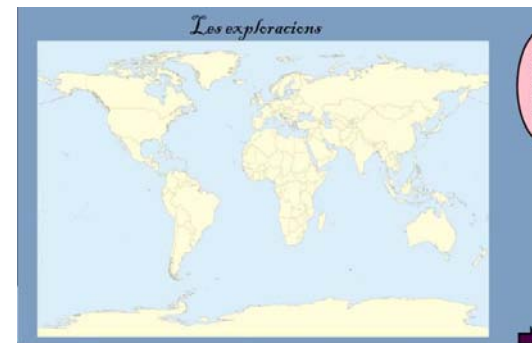
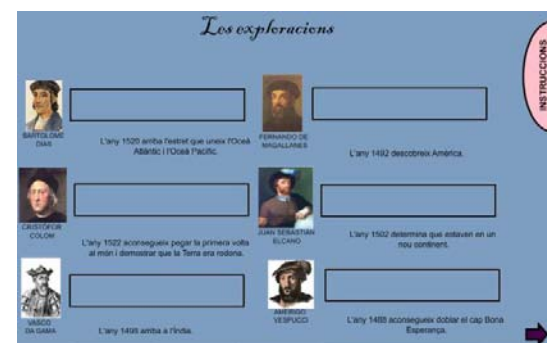
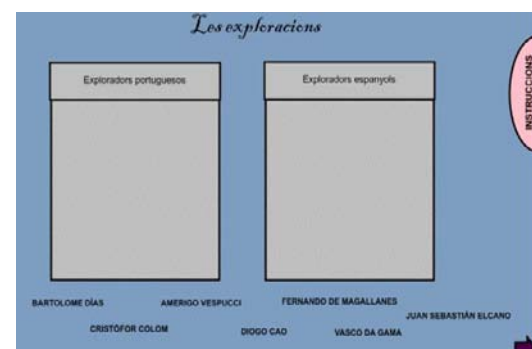
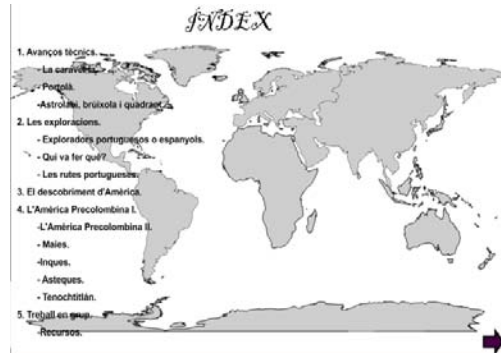
REFERÈNCIES IMATGES:

- **Biografies i vídeos:**
www.biografiasyvidas.com/biografia/f/fernando_1_de_artequena.htm
- **Bloggs:**
socvebra.blogspot.com.es/2015/02/los-reinos-peninsulares-no-son.html
losgodofelicia.com/es/epicoin/santa-isabel-la-catolica/
blogs.iaa.es/enrique/empoteramiento-iv-biografia/
blogdeheraldica.blogspot.com.es/2009/08/coronas-de-los-reinos-de-espana.html
blog.andalusiparisia.com/tag/mapa-alhambra/
blogs.ua.es/ua/interagon/
historietas.blogspot.com.es/2013/04/juana-de-castilla-la-beltraneja.html
www.galeon.com/isabelcatolica/isabelcatolica.htm
www.misteriarreal.com/lel-campo-del-moro/
www.pasapues.es/ragonesasi/historia/coronasdearagonmapa2.php
www.nabarralde.com/le/leguneko/9476-los-condes-de-lein-y-uxue
mapasinteractivos.didactalia.net/comunidad/mapasinteractivos/recursos/mapa-de-distritos-de-portugal-framap/137a5fab-51d3-48a0-8b52-a5960847630a
de-maps.com/pays.php?num_pay=779&lang=es
www.ruggeri.es/imagenes/mexico/26365/katzenberg/4676720
<https://liberit.wordpress.com/2017/06/>
www.alkafedcciones.com/foro/index.php?topic=1265.0
- **Museu del Prado:**
www.museodelprado.es/colecciones/temas/tema-13-los-reinos-peninsulares

GUIA D'ÚS DIDÀCTICA:

1. Nom de l'activitat: ELS REGNES PENINSULARS.
2. Etapa/nivell/curs: 2º ESO
3. Àrea/màteria/assignatura: CIÈNCIES SOCIALS, HISTÒRIA, L'INICI DE L'ÈPOCA MODERNA.
4. Objectius:
  - Conèixer els diferents regnes que hi havia en la Península Ibèrica.
  - Saber quins van ser els reis dels diferents regnes.
  - Interpretar quins territoris pertanyien a cada regne.
  - Conèixer les diferents cultures que tenia cadascun dels regnes.
5. Metodologia: Es tracta d'un tema que no es sol donar en els llibres de text, per tant és un tema extraoficial. La idea és que es done abans de començar la edat moderna, així els alumnes tindran unes nocions bàsiques del que era la Península Ibèrica abans dels RR.CC. Abans de tractar amb activitats cada regne, hi ha una petita explicació.
6. Temporalització: 1-2 setmanes. Dependent del que es vulgui estendre.
7. Autora: Tània Blázquez Ebrí.

Annex 3: Projecte 2: Els descobriments

El descobriment d'Amèrica

1. Com pensava Cristòfor Colom que era la Terra?
2. Qui va finançar l'expedició?
3. Quin dia va partir l'expedició? I d'on?
4. Com s'anomenaven les tres naus que van partir?
5. Quin dia va arribar a la costa?
6. On pensava que havia arribat Colom?
7. Quants viatges va fer més Cristòfor Colom?
8. De que estava convençut quan va morir?

INSTRUCCIONS

L'Amèrica precolombina

MAIES

Els maies eren una antiga civilització situada a la península de Yucatán i en altres terres baixes de l'actual Mèxic, Guatemala i Hondures.

Els maies s'organitzaven en ciutats-Estat. La seua societat estava dividida en 4 classes socials: nobles, sacerdots, camperols i esclaus.

Van desenvolupar un art molt ric, destacant les piràmides escalonades.

L'Amèrica precolombina

INQUES

Els inques tenien el major imperi dels existents a l'Amèrica precolombina. Abarcava part o la totalitat dels actuals Perú, Bolívia, Equador, Argentina i Xile.

La societat inca estava formada per diversos grups socials: nobles, poble, serfs i esclaus. El cap suprem era l'inca, considerat fill del Déu Sol.

La majoria de la població era camperola, i els cultius més importants eren el païs i la creïlla. Per a poder cultivar en zones muntanyoses creaven terrasses.

L'Amèrica precolombina

ASTEQUES

Poblaven la vall de Mèxic des del S. XII. El seu imperi es sustentava amb l'aliança de 3 ciutats: Tenochtitlán, Texcoco i Tlacopán. Quan els espanyols van arribar sols feia menys de 100 anys que s'havia format aquesta confederació.

Eren un poble guerrer que s'organitzava en tribus, dividides en grups socials: sacerdots, nobles, homes lliures i esclaus.

L'economia es basava en el cultiu de païs i altres productes agrícoles, com la carabassa o la tomata.

Cobraven forts tributs als pobles vençuts i acostumaven a sacrificar a molts enemics derrotats. Per això, eren molt odiats pels pobles que sotmetien.

L'Amèrica precolombina

INSTRUCCIONS

L'Amèrica precolombina

Q.1

Quina era la península on es situava l'antiga civilització maia?

A Yucatán   C Guatemala

B Ibèrica   D Chiapas

INSTRUCCIONS

L'Amèrica precolombina

Inques

INSTRUCCIONS

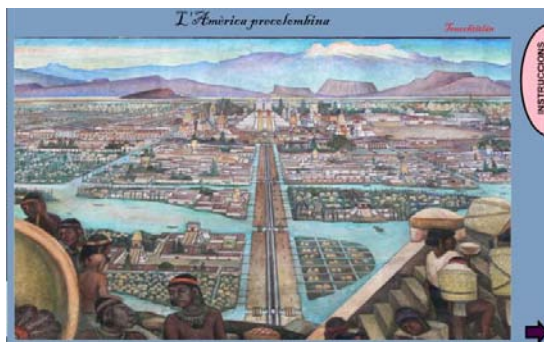
L'Amèrica precolombina

Asteques

CARACTERÍSTIQUES	V	F
Els asteques poblaven la vall de Mèxic des del S. XII.		
El seu imperi es sustentava amb l'aliança de 3 ciutats: Tenochtitlán, Texcoco i Tlacopán.		
Quan els espanyols van arribar tant sols feia 100 anys que s'havia format aquesta confederació.		
No hi havia grups socials.		
Els asteques eren un poble guerrer.		
Eren volguts pels pobles que sotmetien.		
S'organitzaven en tribus.		
Cultivaven arròs.		
Cobraven forts tributs als pobles vençuts.		
Empresonaven als enemics derrotats.		

INSTRUCCIONS

TREBALL EN GRUP: Heu de formar 3 grups i cadascun s'encarregarà de preparar unes preguntes que més tard s'explicaran a la classe. Trobareu els recursos en la pàgina següent.

GRUP 1

- Quan va ser construïda la ciutat?
- On es trobava?
- Quin poble la va edificar?
- Sobre que s'alçava la ciutat?

GRUP 2

- Quins edificis públics tenia?
- Quants habitants tenia? Tenia barris?
- Com era la vida dels habitants?

GRUP 3

- De quin imperi era capital?
- Quan va ser conquerida? Per què?
- Segueix existint la ciutat? Quina ciutat s'alça hui en dia? Es conserven restes?

RECURSOS:

- <http://www.todahistoria.com/la-conquista-de-tenochtitlan/>
- <http://historiaybiografias.com/tenochtitlan/>
- <http://elgrantenochtitlan.blogspot.com.es/>
- <http://www.artehistoria.com/v2/contextos/1431.htm>
- <http://sobrehistoria.com/la-gran-ciudad-azteca-de-tenochtitlan/>

GUIA D'US DIDÀCTICA:

1. Nom de l'activitat: El 5 DESCOBRIMENTS.
2. Etapa/nivell/curs: 2º ESO
3. Àrea/matèria/assignatura: CIÈNCIES SOCIALS, HISTÒRIA, L'ORIGEN DEL MÓN MODERN.
4. Objectius:
  - Descobrir de forma més profunda les rutes marítimes durant el descobriment d'Amèrica.
  - Saber quins van ser els descobridors, tant portuguesos com espanyols.
  - Conèixer les diferents civilitzacions precolombines.
  - Conèixer en profunditat la ciutat de Tenochtitlan.
5. Metodologia: L'activitat està pensada per a treballar de forma més profunda els descobriments. Inclou activitats i informació que no apareix en els llibres de text. Es tracta d'anar realitzant activitats a mesura que els alumnes van descobrint el tema.
6. Temporalització: La que el professor li viagi donar.
7. Autora: Tània Blázquez Ebril.

Annex 4: Projecte 3: Les reines de la Monarquia Hispànica (1474-1700)

INSTRUCCIONS:

- Al llarg d'aquest treball descobrireu les reines de la monarquia espanyola des de 1474 a 1700. El que descobrireu seran aspectes més rellevants sobre la seua vida.
- Després de descobrir-ho haurau de realitzar les activitats que se vos plantegen.
- En cadascuna de les diapositives teneu una flecha rosa que vos permetrà continuar a la següent diapositiva, les instruccions a la part dreta del que haurau de fer i una icona que vos permetrà tornar a l'índex, si s'era falta, si no continueu endavant.
- A l'índex teneu cadascuna de les reines i si cliqueu sobre elles vos portaran a la pàgina corresponent.
- En cadascuna de les pàgines a la part esquerra trobareu el nom del rei amb el qual estaven casades.

Exemple:

NOM DE LA REINA

ACTIVITAT

INDEX

DISFRUTEU DESCOBRINT!!!

Índex:

1. Isabel la Catòlica
2. Juana la Loca.
3. Isabel de Portugal.
4. Maria Manuela de Portugal.
5. Maria I d'Anglaterra.
6. Isabel de Valois.
7. Ana d'Àustria.
8. Margarita d'Àustria.
9. Isabel de Borbó.
10. Mariana d'Àustria.
11. Maria Lluïsa d'Orleans.
12. Mariana de Neoburgo.

Feran el Catòlic

Isabel la Catòlica

INDEX

INSTRUCCIONS

Isabel la Catòlica

JUANA LA BELTRANEJA

ISABEL LA CATOLICA

INDEX

INSTRUCCIONS

Felp al "harmoso"

Juana la Loca

Eslava Juana vertaderament loca? Què creieu que li passava?

INDEX

INSTRUCCIONS

Catòlic I

Isabel de Portugal

INDEX

INSTRUCCIONS

Isabel de Portugal

Q.1

A quina edat es va quedar sense mare?

A	3	C	22
B	33	D	13

INDEX

INSTRUCCIONS

Felip II **Maria Manuela de Portugal**

INDEX

INSTRUCCIONS

Maria Manuela de Portugal

INDEX

INSTRUCCIONS

Felip II **Maria I d'Anglaterra**

INDEX

INSTRUCCIONS

Maria I d'Anglaterra

C	A	T	O	L	I	C	I	S	M	E	W	T	E	L
P	R	H	F	G	W	N	G	U	D	P	F	F	N	E
O	W	E	S	T	M	I	N	S	T	E	R	I	R	T
L	D	G	I	F	A	H	X	H	V	O	A	D	I	Q
T	B	E	F	E	L	I	P	O	C	N	B	J	C	K
T	X	A	N	Z	B	Y	N	L	I	G	S	I	S	T
U	B	M	E	C	C	J	M	L	S	P	A	S	Y	D
D	R	H	I	A	E	O	A	D	A	S	K	A	L	R
O	A	N	G	L	A	T	E	R	R	A	Q	B	R	A
R	K	W	N	Y	A	O	V	F	E	L	Z	E	C	U
S	X	P	Z	C	V	M	N	U	L	L	P	L	T	D
N	P	R	O	T	E	S	T	A	N	T	I	S	M	E

INDEX

INSTRUCCIONS

Felip II **Isabel de Valois**

INDEX

INSTRUCCIONS

Felip II **Ana d'Àustria**

INDEX

INSTRUCCIONS

Isabel de Valois vs Ana d'Àustria

INDEX

INSTRUCCIONS

soterrada al Monestir de Santa Ana
 Enric II
 tercera esposa de Felip II
 ve tenir 2 fills
 Eduard IV d'Anglaterra
 quarta esposa de Felip II

soterrada al Monestir de l'Escorial,
 però no està amb el seu home
 Maximilià II
 neboda de Felip II
 Sant Eugeni
 mare del futur Felip III
 mor durant el part
 va tenir 5 fills
 traslladada al Monestir de l'Escorial

Felip III **Margarita d'Àustria**

INDEX

INSTRUCCIONS

Margarita d'Àustria

- Quina ciutat va xafar per primera vegada Margarita d'Àustria?
- Amb què s'anava a casar?
- Quants fills va tenir?
- Quin fill seu anava a ser el futur rei?
- Que va fundar?
- De quines personalitats es va rodejar al llarg de la seua vida?
- A què incitava a les seues dames de companyia?
- A quina edat va morir? I de què?

INDEX

Isabel de Borbó

INDEX

Mariana d'Àustria

INDEX

Isabel de Borbó vs Mariana d'Àustria

1. El seu fill no podia adreçar el cos.
2. Tenia una gran bellesa i intel·lecte.
3. Segona esposa de Felip IV.
4. Tenia problemes de coïscera.
5. Va tenir 7 fills.
6. Va morir de càncer de pit.
7. Estava el seu cos sense descompondres.
8. Està soterrada a l'Escorial.
9. Primera esposa de Felip IV.
10. Sols li sobreviuen dos fills.

ISABEL DE BORBÓ

MARIANA D'ÀUSTRIA

INDEX

Maria Luisa d'Orleans

INDEX

Mariana de Neoburgo

INDEX

Antecedents de Carles II

R.R.C.C. COSINS

INDEX

Maria Luisa d'Orleans vs Mariana de Neoburgo

MARIA LUISA D'ORLEANS		
Es va casar a Quintanapalla, Burgos.	V	F
Estava enamorada del seu home.	V	F
Li van dedicar un vers popular.	V	F
Va morir en el part del seu fill.	V	F
Tercera esposa de Carles II.	V	F
MARIANA DE NEOBURGO		
La seua mare havia tingut 23 fills.	V	F
Va tenir 11 fills.	V	F
Va ser molt popular entre els seus súbdits.	V	F
Va ser desterrada a Bayona, França.	V	F
Es va casar en secret.	V	F

INDEX

Les reines de la Monarquia Espanyola.

Maria I d'Anglaterra

INDEX

INTRODUCCIÓ

Les reines de la Monarquia Espanyola.

- Va ordenar portar de França les restes de Sant Eugeni.
- Esta soterrada a l'Escorial a pesar de no ser mare de rei.
- Es va enfrontar amb Juana la Beltraneja.
- Va fer 11 embassades.
- La seua vida es va veure alterada per esdeveniments internacionals.
- No va tenir cap fill amb el seu home.
- Va reconquer la península amb el fínestra del seu home.
- Va fundar diversos convents.
- Les entranyes de la Reina es troben al monestir de Santa Ana.
- Va morir de càncer de pit.
- Va instaurar el catolicisme a Anglaterra.
- Va ser la primera dona de Felip II.

Mariana de Neoburgo
Isabel la Católica
Isabel de Valois
Maria Luïsa d'Orleans
Isabel de Portugal
Juana la Loca
Margarita d'Austria
Ana d'Àustria
Isabel de Borbó
Maria Manuela de Portugal
Mariana d'Àustria
Maria I d'Anglaterra

INDEX

INTRODUCCIÓ

REFERENCIAS DE LAS IMATGES:

- **ABC:**
www.abc.es/espana/20150120/abc-lafelicacion-testamento-carlos-enigma-201501191941.html
- **Biografías i vídeos:**
www.biografiasyvidas.com/biografia/f/felipe_1.htm
- **Bloggs:**
historotas.blogspot.com.es/2013/04/juana-de-castilla-la-beltraneja.html
lospodofipedia.com/es/opinion/santa-isabel-la-catolica/
anatomiaelahistoria.com/2014/04/te-amor-y-dolor-isabel-la-catolica-y-juana-la-local/
blogs.ua.es/14/apr/1/felipesegundo2011/11/22/su-primero-matrimonio-con-maria-manuela-de-portugal/
www.datuopinon.com/maria-luisa-de-orleans
lamedunaylacorte.blogspot.com.es/2013/02/maria-luisa-de-orleans-i.html
www.fuenteabobolo.com/tags-numerica/isabel-manuel.html
- **Dones en la Història:**
www.mujeresenlahistoria.com/2014/10/10/la-princesa-breve-maria-manuela-de.html
- **Govern d'Aragó:**
miba.gub.es/coleccion/obra/6816

- **Museu del Prado:**
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/dona-juana-la-local/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/emperatriz-isabel-de-portugal/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/maria-luisa-reina-de-inglesa-segunda-esposa-de-felipe-ii/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/reina-isabel-de-valois-tercera-esposa-de-felipe-ii/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/margarita-de-austria-reina-reina-de-espanya/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/ana-de-austria-reina-reina-de-espanya/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/mariana-luisa-de-orleans-reina-reina-de-espanya/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/felipe-ii-3/
www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/galeria-on-line/obra/margarita-de-austria-reina-reina-de-espanya-1/
- **Wikipedia:**
https://es.wikipedia.org/wiki/Juana_I_de_Castilla
<https://es.wikipedia.org/wiki/Isabela>
[https://es.wikipedia.org/wiki/Maria_de_Arag%C3%B3n_\(1482-1517\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Maria_de_Arag%C3%B3n_(1482-1517))
[https://es.wikipedia.org/wiki/Isabel_de_Valois_\(1546-1568\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Isabel_de_Valois_(1546-1568))
[https://es.wikipedia.org/wiki/Ana_de_Austria_\(1569-1580\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Ana_de_Austria_(1569-1580))
[https://es.wikipedia.org/wiki/Isabel_de_Borb%C3%B3n_\(reina_de_España\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Isabel_de_Borb%C3%B3n_(reina_de_España))
https://es.wikipedia.org/wiki/Las_Memorias
https://es.wikipedia.org/wiki/Portra_de_Camara
https://es.wikipedia.org/wiki/Mariana_de_Neoburgo
https://es.wikipedia.org/wiki/Reyes_Cat%C3%B3licos
https://es.wikipedia.org/wiki/Felipe_II_de_España
https://es.wikipedia.org/wiki/Felipe_IV_de_España

GUIA D'ÚS DIDÀCTICA:

1. Norm de l'activitat: LES REINES DE LA MONARQUIA ESPANYOLA.
2. Etapa/nivell/curs: 2º ESO
3. Àrea/matèria/assignatura: CIÈNCIES SOCIALS, HISTÒRIA, LA MONARQUIA.
4. Objectius:
  - Conèixer les reines que va tenir la monarquia espanyola des de 1474 fins 1700.
  - Conèixer les característiques de cadascuna.
  - Saber reconèixer en una pintura de quina reina es tracta.
  - Introducció a l'història de l'art.
5. Metodologia: Aquesta activitat esta pensada per a introduir un tema que no es sol tractar en els llibres de text d'història. Es podria realitzar amb la commemoració del dia de la dona o en qualsevol moment que es vulga resaltar la figura femenina. Primerament es mostra la vida de la reina en concret i en alguns casos es realitzen activitats per veure si asumeixen els coneixements. Finalment tenim unes activitats per a completar.
6. Temporalització: Esta pensada per a realitzar-se en una setmana, però es pot allargar tot el que es vulga.
7. Autora: Tània Blázquez Ebrí

Annex 5: Projectes 4: Les Germanies

LES GERMANIES

Tània Blázquez Ebri

ÍNDEX:

1. Carles V.
2. Les Germanies.
3. Antecedents:
  - Bàndols.
  - Líders de les germanies.
  - Antecedents.
4. La Junta dels Tretze.
5. Líders.
6. La conversió dels mudèjars.
7. Fi de les Germanies.
8. Conseqüències:
  - Conseqüències 1.
  - Conseqüències 2.

El regnat de Carles V i les Germanies

Carles V era fill de Joana I de Castella i Felip el Bell. Va heretar els territoris de Castella, Navarra, les Índies, Nàpols, Sicília i Aragó.

Entre 1519 i 1523 es va haver d'enfrontar a les Germanies, un moviment que es va produir al Regne de València. Els artesans de València tenien el privilegi del regnat de Ferran el Catòlic per a formar seues milícies en cas de necessitat de lluita contra les flotes herberliques. El 1519 Carles V va permetre la formació d'etxas milícies i es van passar sota les ordres de Joan Llorenç.

El 1520 quan es va produir una epidèmia de pesta a València i els nobles van abandonar la zona, les milícies es van fer amb el poder i van desobeir l'ordre d'Adrià d'Utrecht de la seua immediata dissolució. Finalment, l'exèrcit va acabar amb el conflicte de les Germanies.

Les Germanies

Antecedents

Diego Hurtado de Mendoza
 Alonso I d'Empèric
 Jaume Ros
 Vicent Peris
 Encobert
 Pedro Fajardo de Zúñiga

Antecedents: líders

VICENT PERIS:
 general de l'exèrcit agermanat.
 Vicent Peris va ser un líder
 va substituir al moderat _____ que
 Va obtenir dos grans èxits
 militars: la presa del castell de _____
 el 14 de _____ de _____
 i la victòria de la _____ de
 Gandia, el _____ de juliol de 1521. El 3 de març
 de _____ van entrar les tropes _____ a
 _____ i el dia següent van
 a Vicent Peris i els seus _____

ENCOBERT:
 Nom donat a un popular personatge de l'última
 fase de la Revolució de les _____ que
 preténia ser _____ dels Reis Catòlics. Es deia
 _____ i era _____
 probablement de procedència _____ i
 pobles. Preténia el títol de _____
 _____, van a lider de la ja agermanat
 _____ Va ser fetit per l'exèrcit
 _____ el 18 de
 maig de _____ per ésser sicutat. El mate de
 _____ va continuar peccant, i
 Encoberts. _____ va deixar quatre nous
 Encoberts.

SOLUCIONS   SOLUCIONS

Antecedents

Q.1

Qui va excloure a les classes populars del poder polític?

A. Clero

C. Rei

B. Ningú

D. Oligarquia urbana

Antecedents

València sofria un buit de poder degut a l'arribada de Carles V.	V	F
València va sofrir una ruada el 1517.	V	F
El rei va ajornar la celebració de Corts.	V	F
Els valencians van sofrir una epidèmia de grip.	V	F
Els gremis s'havien d'autodefensar dels pirates berberiscos.	V	F

La Junta dels 13

1. Què era la Junta dels Tretze?
2. Quins eren els objectius inicials de la Junta?
3. Quins van ser els líders de la Junta?
4. Es van crear altres Juntes? On?
5. Quina va ser la fi de la Junta?

Líders

RADICALS

MODERATS

Juan Lorenç
Cian

Escoltes
Santia

Pera
Montfort

Urgellès
Bonet

Conversió dels mudejars

1. Habitants del Regne de València que van ser un dels objectius dels agermanats
2. Aquest sentiment no sols va tenir un component ètic: hi religió
3. Més d'altres barones que ajudava als nobles
4. Fort de competència per als premis
5. Idea utòpica d'alguns agermanats
6. Va tenir el seu punt màxim a l'estiu de 1521
7. Els nobles volien declarar-los nuls
8. Integran de la Junta creada per Carles V per a tractar el tema del bateig forçós
9. La decisió de la Junta va enfrontar un problema amb aquesta part de la població
10. La Junta decidí mantenir aquesta fe als mudejars

- Germania Universal
- Moriscos
- Tots i juristes
- Mudejars
- Bateigs forçosos
- Musulmans
- Cristiana
- Artesans mudejars
- L'odi al moro
- Procés de conversió

Fi de les Germanies

la calçada de

demora definitiva

això suposà la

l'encobert

la mans de dos

pel vint,

Xàtiva i Alzira,

mor assassinat

dels "agermanats"

per a cobrar

l'1 de desembre de 1522,

El 19 de maig de 1522

es produí

dels seus seguidors,

la recompensa ofert

Conseqüències

1. Com s'anomenava la nova virreina del Regne de València?
2. Es van ordenar més de 800 sentències de.....
3. Contra qui es van establir multes?
4. A qui va indultar la virreina?
5. La virreina va concedir un perdó generalitzat, però a qui no li va concedir?

M	R	T	Q	I	A	E	F	C	P	P	V	F
O	N	B	Y	L	N	U	L	I	D	E	S	L
Ñ	S	R	Z	Y	H	G	R	N	K	P	O	G
G	E	R	M	A	N	A	D	E	F	O	I	X
W	I	M	B	A	S	X	E	T	K	F	L	O
A	C	O	R	I	B	Z	F	J	D	J	Q	M
S	H	J	M	D	P	N	B	N	W	Z	G	S
V	T	E	U	D	I	S	E	H	O	K	M	P
Y	R	C	P	A	R	A	I	R	E	S	X	A
G	V	N	H	U	W	Q	C	K	G	N	X	C

Conseqüències

Q.1

Com es va convertir el govern al Regne de València?

A República

C Autoritari

B No hi havia govern

D Moderat

REFERÈNCIES IMATGES:

[https://ca.wikipedia.org/wiki/Corona_de_Castella%26media:File:Royal_Coat_of_Arms_of_the_Crown_of_Castile_\(15th_Century\).svg](https://ca.wikipedia.org/wiki/Corona_de_Castella%26media:File:Royal_Coat_of_Arms_of_the_Crown_of_Castile_(15th_Century).svg)

[https://es.wikipedia.org/wiki/Corona_de_Arag%C3%B3%26media:File:Royal_arms_of_Aragon_\(Crowned\).svg](https://es.wikipedia.org/wiki/Corona_de_Arag%C3%B3%26media:File:Royal_arms_of_Aragon_(Crowned).svg)

GUIA D'US DIDÀCTICA:

1. Nom de l'activitat: LES GERMANIES.
2. Etapa/nivell/curs: 2º ESO
3. Àrea/màteria/assignatura: CIÈNCIES SOCIALS, HISTÒRIA, CONFLICTIVITAT AL REGNE DE VALÈNCIA.
4. Objectius:
  - Conèixer els diferents bàndols que hi va haver durant la germania.
  - Conèixer les causes que van portar a desenvolupar-se aquestes revoltes.
  - Conèixer les conseqüències que es van produir després de la fi de les revoltes.
  - Introducció a la història del País Valencià.
5. Metodologia: Aquesta activitat està pensada per a introduir un tema que no es sol tractar en els llibres de text d'història. La idea és introduir el tema per a poder tractar temes específics del Regne de València i que els alumnes puguin conèixer aspectes determinats.
6. Temporalització: Esta pensada per a realitzar-se en una setmana, però es pot allargar tot el que es vulga.
7. Autora: Tània Blázquez Ebrí